

RELACIONS DE LA CASA DEL TEMPLE DE BARBERÀ AMB EL MONESTIR DE SANTES CREUS (SEGLE XIII)

A l'arxidiòcesi de Tarragona, de notable tradició eremítica,¹ hi va florir des dels primers moments de la reconquesta cristiana la vida cenobítica, centrada en els tres monestirs cirtercencs de Poblet, Santes Creus i Vallbona de les Monges, aquest femení. Les característiques particulars d'aquestes terres de la Catalunya Nova, terres de frontera amb els sarraïns, motivaren també que molt aviat hi fos establert l'orde del Temple, com un graó més del sistema defensiu d'aquestes comarques, essent una de les seves comandes més important la de Barberà.

Nosaltres, en el present treball, doncs, hem volgut esbrinar breument, amb l'ajut de la documentació de què disposem,² alguns dels contactes que va tenir amb els Templers de Barberà una de les esmentades cases: Santes Creus.³

La posició geogràfica d'aquestes comunitats, relativament veïnes, convidava al naixement de relacions més o menys amistoses, i a l'engendrament, més aviat o més tard, d'una sèrie de desavinences provocades per la intromissió d'una casa a les zones d'influència social i econòmica de l'altra. Precisament són aquestes divergències les que hem trobat reflectides en la documentació. Podríem dir, però, que el bon veïnatge durà anys, i finí quan la major preponderància social i econòmica d'una casa atacà la integritat dels interessos de la veïna. És també en aquest moment, en ple segle XIII, quan l'orde del Temple arribà al seu més alt apogeu i poder polític i social dins les terres catalanes, i, per tant, el trobem sovint en litigis amb els altres monestirs.

¹ Josep LLADONOSA, *El Montsant i els ermitans*, "Analecta Montserratensia" 9 (1962) —Miscel·lània Anselm M. Albareda—, pp. 325-385; Eufemià FORT I COGUL, *L'eremitisme a la Catalunya Nova*, "Studia Monastica" 7 (1965) 62-126.

² Les nostres fonts són exclusivament de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on hem consultat la secció de Pergamins de la Cancelleria Reial, i el fons del Gran Priorat de Sant Joan de Jerusalem, de la Secció d'Ordres Militars.

³ Preparam un estudi sobre les relacions entre Poblet i Barberà, que esperem poder publicar ben aviat.

I. BARBERÀ I SANTES CREUS

Originària de Jerusalem, l'orde del Temple, molt aviat s'estengué per la cristiandat occidental, essent cada vegada més nombrosos els cavallers europeus que vestien els seus hàbits blancs, esperonats pels ideals religioso-militars que propugnaven les seves regles, tan d'acord amb l'esperit d'aquella època. I tanmateix, perquè en el nou orde els nostres comtes veien un poderós element defensiu i ofensiu de i contra els sarraïns, li facilitaren l'establiment en llurs dominis amb innumbrables donacions i importants privilegis.⁴

A la Conca de Barberà, i abans que caiguessin sota el poder cristià Tortosa (1148) i Lleida (1149), Ramon Berenguer IV amb l'acció conjunta del comte Ermengol d'Urgell, cedia als frares del Temple el castell, lloc i homes de Barberà. La primera data d'aquesta donació és del 19 de setembre del 1132,⁵ feta per Ermengol VI d'Urgell, el qual tenia aquest castell en feu del comte de Barcelona.⁶ Aquest, el 3 de gener del 1135 i 27 de novembre del 1143 confirmà i ratificà les donacions fetes pel d'Urgell.⁷

Cap al darrer terç del segle és organitzada la dita possessió de Barberà en Comanda. Les contínues donacions dels habitants d'aquells indrets, fetes, ja sigui per remei de la seva ànima, ja per cercar un recolzament en la influència i poder dels frares-cavallers,

⁴ Una excellent visió sobre la política comtal, relativa a l'establiment dels Templers a les terres catalanes, la poden veure a l'obra d'A. J. FOREY, *The Templars in the Corona de Aragón* (London, 1973), pp. 15-86.

⁵ Marquis d'ALBON, *Cartulaire général de l'Ordre du Temple, 1119?-1150* (Paris, 1913), p. 25, doc. 23; A. J. FOREY, *op. cit.*, pp. 15-16.

⁶ El *Liber Feudorum Maior* recull la donació que el comte de Barcelona féu el 25 de març de 1067 a Ermengol IV de Gerp, del castell de Barberà (cf. FRANCISCO MIQUEL ROSELL, *Liber Feudorum Maior*, I [Barcelona, 1945], doc. 252, pp. 268-269). En data no especificada, però centrada en el regnat de Ramon Berenguer I, hem trobat els instruments de l'homenatge que el dit Ermengol va fer al comte barceloní pel feu de Barberà, que tenia per aquest (A.C.A., perg. 196 i 198 de Ramon Berenguer I). També per aquest temps, el 29 d'agost del 1087, Ermengol de Gerp, en la donació que feia a l'església d'Urgell, dels castells de Forès i de Barberà, declarava que els tenia pel comte de Barcelona (cf. Petrus de MARCA, *Marca Hispanica* (Paris 1688 i Barcelona, 1972), col. 466, i Apèndix, doc. ccc, col. 1179-1180; vegeu també Emilio MORERA, *Tarragona Cristiana. Historia del arzobispado de Tarragona y del territorio de su provincia*, I (Tarragona, 1898), p. 373.

⁷ A.C.A., C., perg. 27 de Ramon Berenguer IV (ed. Próspero de BOFARULL Y MASCARÓ, *Colección de documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón*, IV [Barcelona, 1849], doc. VI, pp. 18-19), i A.C.A., C., perg. 159 de Ramon Berenguer IV (ed. P. de BOFARULL, *ibidem*, doc. XLII, pp. 93-99). Vegeu també E. MORERA, *op. cit.*, p. 401.

i també les compres de noves terres i el sentit econòmic de llurs inversions, fan que la Casa tingui ben aviat una ostensible puixança econòmica.⁸

Així mateix, en aquest moment, a uns 25 quilòmetres de Barberà, a la mitjana conca del riu Gaià, segueix uns passos semblants el monestir cistercenc de Santes Creus.⁹

Preceptors i abats, zelosos del bé de la seva comunitat i preocupats per la prosperitat material i espiritual de llurs convents, emparats amb el favor reial mitjançant donacions, privilegis, gràcies i exempcions, eixamplen afanyosament els seus dominis i possessions fins que arriben a un punt on xoquen llurs interessos. En aquest cas, seran intentades diverses avinences i seran elegits àrbitres que sentenciïn llurs discòrdies; fins i tot de vegades serà necessària la mateixa sentència reial per a posar fi als litigis, i podríem dir que en alguna circumstància no serà la justícia, sinó la influència i el poder allò que decantarà un procés.

Cada comunitat, doncs, a redós de les seves regles i dins el seu marc geogràfic, desenvolupa la seva missió religiosa, social i econòmica. Les comarques que les enclouen a poc a poc i progressivament, sentiran el pes de la influència de dits convents, els quals dirigiran, no sense un marcat egoisme i ambició, les inquietuds espirituals d'aquelles gents, les riqueses de les quals moltes vegades representaran un bé cobejat per les comunitats religioses. Aquestes cases, sota la raó de remissió dels pecats d'aquells seglars, se les enginyaran per a engrandir les propietats del monestir amb donacions de terres o amb almoines, la qual cosa incrementarà ostensiblement la seva sempre creixent potència econòmica. Les innombrables donacions «pro remissione peccatorum» fetes a les comunitats religioses, suposaran amb el temps un engrandiment perillós per a cada convent. La propietat territorial, fruit ben palès de la puixança econòmica, s'anirà estenent, mentre que els caps de cada casa maldaran perquè el seu nom i el dels seus tingui un marcat prestigi político-social. Comprenen també que sols una base econòmica forta farà possible aquest desig seu: si la Casa és coneguda, si el monestir té renom per la grandesa, pietat o riquesa, atraurà persones que hi vulguin dedicar la seva vida al servei diví. Llur fama i influència farà ploure

⁸ Vegeu José M. SANS TRAVÉ, *La Casa del Temple de Barberà (1132-1200)*. Tesi de Llicenciatura presentada a la Universitat de Barcelona i dirigida pel Dr. Emilio Sáez (treball mecanografiat). Any 1971.

⁹ Per a la bibliografia sobre Santes Creus, remetem a Amadeu-J. SOBERANAS I LLEÓ, *Notes bibliogràfiques sobre Santes Creus*, en *I Colloqui d'Història del Monaquisme Català, Santes Creus, 1966. II* (Santes Creus, 1969), pp. 165-206.

multitud de donacions que augmentaran els béns, cada vegada més nombrosos, dels monestirs. Per a defensar-los no dubtaran a enfrontar-se amb particulars, nobles o eclesiàstics, ni tampoc amb altres comunitats religioses.

II. PUIGTINYÓS AL TESTAMENT DE GUILLEUMA DE MONTCADA

Així, doncs, la primera relació escrita que hem trobat data del segon quart del segle XIII i fa referència al litigi originat entre la Casa del Temple de Barberà i el monestir de Santes Creus per raó del testament de Guilleuma de Montcada. Aquesta dama havia fet donació a Santes Creus del castell de Puigtinyós¹⁰ i dels molins que li pertanyien. D'altra banda, també havia llegat als Templers 10 quarteres d'ordi anuals, censuals als molins de dit castell.¹¹

Però, quan Santes Creus pretén realitzar la disposició testamentària de Guilleuma de Montcada i fer-se amb Puigtinyós, es troba amb dues dificultats: primera, que la dita senyora l'havia empenyorat per 1.750 sous a Arnau de Prats; i segona, que els marmessors del seu fill Guillem no volien abandonar el castell, al·legant llurs drets, de manera que el monestir no té altra solució que redimir la penyora donant 1.750 sous a Arnau Prats, i fent-ne a mans 5.000 més als marmessors de Guillem de Montcada.¹²

Després, recolzant-se en aquest fet, molest per a la seva economia, el monestir cistercenc no es creia obligat, almenys de moment, a

¹⁰ Actualment, Montferri (cf. Emili MORERA I LLAURADÓ, *Província de Tarragona*, a la *Geografia General de Catalunya* dirigida per Francesc CARRERAS I CANDI [Barcelona, s.a.], pp. 878-879; P.C. i M.B. *Castell de Puigtinyós*, en *Els castells catalans*, volum III, Ed. Rafael Dalmau [Barcelona, 1971], pp. 522-525).

¹¹ El fill de dita Guilleuma, Guillem de Montcada, vescomte de Bearn, havia fet també donació en el seu testament, el 9 de juny del 1229, a Santes Creus del lloc de Puigtinyós (vegeu Eufemlà FORT I COGUL, *El Senyoriu de Santes Creus* [Barcelona, 1973], p. 381). Un any després, el 5 de juny del 1230, Garcendis, esposa de dit Guillem, feia cessió a Santes Creus de tot allò que li pogués pertànyer per raó del seu esponsalici, confirmant aquesta renúncia el 6 de juny del 1232 (vegeu E. FORT, *ibidem*, pp. 386-387).

¹² En efecte, els marmessors de Guillem i els tutors dels seus fills reclamaven en contra la cessió de Puigtinyós a Santes Creus, però el 8 d'octubre del 1233, per una sentència pronunciada a la rectoria d'Albà, el lloc passà al monestir (vegeu E. FORT, *ibidem*, p. 387). Segurament en aquesta ocasió el monestir faria a mans els 5.000 sous als marmessors de Guillem. Posteriorment, fou apel·lada aquesta sentència davant el Papa, el qual nomenà comissaris seus que la ratificaren, restant així Puigtinyós definitivament per al monestir de Santes Creus (vegeu E. FORT, *ibidem*, p. 387). El monestir devia entrar, doncs, en possessió de Puigtinyós vers el 1234, ja que el 1237 el Comendador de Barberà, en la seva queixa, ens diu que els cistercencs frueïen per tres anys d'aquest lloc.

pagar les 10 quarteres censuals als Templers. Naturalment, el primer any, davant la negativa, aquests últims es degueren estranyar, esperant que el record dels 6.750 sous que els monjos de Santes Creus havien hagut de donar per Puigtinyós es refredés i que a la fi regnés la justícia. Però no fou així, ja que el segon i tercer anys també es toparen amb la negativa per part dels cistercencs. Les coses ja no tenien solució pacífica, perquè Santes Creus no estava disposat a donar res, si abans els Templers no pagaven les despeses proporcionals que havia fet per raó d'aquella donació. De la seva banda, la Casa del Temple no reulava tampoc en la seva pretensió, i determinà cercar un àrbitre, que fos grat al monestir cistercenc, perquè enllestís pacíficament aquesta discòrdia. La persona elegida fou Guillem de Tèrmens, rector de Montblanc.¹³

Ponç de Voltrera, comanador i representant de la Casa de Barberà, i fra Albert, cambrer major i representant de Santes Creus, es varen comprometre, sota la pena de 20 morabatins d'or, a acceptar l'arbitratge de dit Guillem.

El document del qual hem tret tots aquests fets té interès a remarcar-nos de qui prové la queixa, és a dir dels Templers, i al mateix temps, a explicar-nos minuciosament les peticions i excuses que dona i allega cadascuna de les parts.¹⁴

En primer lloc tenim que els Templers demanen :

- a) Que perpètuament se'ls donin les 10 quarteres d'ordi censuals sobre les molins de Puigtinyós, segons Guilleuma de Montcada els havia deixat en el seu testament.
- b) A més, que els siguin donades 30 quarteres d'ordi per raó dels tres anys que posseïa dit castell i molins el monestir de Santes Creus, i que no havia volgut pagar res.

A aquestes peticions allegava el cambrer de Santes Creus dient que els cistercencs no estaven obligats a donar res fins que dit comanador no hagués satisfet la prorrata de totes les despeses que havia fet el monestir per tal d'aconseguir les deixes dels Montcada. Sembla també que els cistercencs aprofitaren aquesta ocasió per a abocar totes les queixes que tenien contra els Templers per tal de reivindicar llurs drets, ja que acusen la Casa de Barberà de tenir,

¹³ El document en qüestió no fa cap al·lusió al lloc, però hem trobat diverses vegades Bernat Marsal, diaca, actuant de notari pel rector de Montblanc, Guillem de Tèrmens, la qual cosa ens fa suposar que probablement fou realitzat a la vila de Montblanc.

¹⁴ A.C.A., C., perg. 707 de Jaume I. Vegeu al nostre Apèndix, doc. 2.

a Vilagrassa, una cavalleria que havien de posseir pel monestir, puix que dit castell era alou de Santes Creus; a la qual cosa el comanador respongué que dita cavalleria sempre havia estat en franc i lliure alou i que així ho havien mantingut els antics posseïdors, Ponç de Montpaó i el seu predecessor, la qual cosa naturalment fou negada pel representant del monestir.

En aquest moment de la querella ja trobem la intervenció del capellà de Montblanc, Guillem de Térmen, el qual, sospesades les raons de cada part sentencià el 18 de setembre de 1237, de la forma següent:

- a) Que el testament de Guilleuma era ben clar, i que, per tant, Santes Creus havia de donar anualment i perpètua al comanador i Casa de Barberà 10 quarteres d'ordi censuals sobre els molins de Puigtinyós.
- b) I que, per consegüent, es paguessin a dit comanador les 30 quarteres d'ordi degudes, pels tres anys que Santes Creus posseïa l'esmentat castell i molins, i en percebia els fruits.

Però també obligava el comanador a pagar al cambrer major de Santes Creus tan sols la prorrata dels 1.750 sous amb els quals el monestir va redimir el castell i molins de Puigtinyós a Arnau de Prats, o que, si el cambrer volgués, podia treure la quantitat proporcional de les 30 quarteres que devia.

Pel que fa a la cavalleria de Vilagrassa, el comanador i la Casa de Barberà l'havien de tenir per a l'abat i monestir de Santes Creus, ja que aquests posseïen dita vila amb tots els seus termes, en franc alou i sempre, i també així ho havien posseït els seus predecessors.¹⁵

Els Templers hagueren d'acceptar a la força —sota la pena dels 20 morabatins d'or— l'arbitratge del rector de Montblanc, per més que la solució no els degué satisfer pas gaire, perquè, al cap d'un any encara no, el 9 de juny del 1238, tornem a trobar reunits els representants de les dues comunitats a fi d'enllestir la qüestió que ja havia esdevingut un punt de desavinença: la cavalleria que el Temple tenia a Vilagrassa. No devia ésser gaire suportable per als Templers tenir una possessió per a l'abat i monestir de Santes Creus, perquè això suposava, en certa manera, subordinació i acatament a dit monestir. Així, doncs, calia a la Casa de Barberà desfer-se d'aquell dret mitjançant un altre que, tenint semblant rendabilitat, fos lliure de tot vincle senyorial.

¹⁵ Sobre els dominis i propietats que Santes Creus tenia a Vilagrassa, vegeu E. Fort, *El senyoriu de Santes Creus*, op. cit., pp. 308-312.

En efecte, fra Ponç del Voltrera, comanador de Barberà, amb consentiment del capellà de la Casa, fra Balaguer, i de fra Mercader, canviava amb l'abat de Santes Creus fra Arnau, el cambrer major fra Albert i el Prior fra Bernat, la cavalleria que posseïen a Vila-grassa, i que tenia per a ells Berenguer Pedró, amb tot el dret i domini que hi tenien, per dues mitgeres d'ordi i una de blat, censuals per la festa de Sant Fèlix i Sant Pere, de les set mitgeres que anualment lliurava al monestir Berenguer de Riquer. Els cistercencs cedien també el domini que tenien damunt el dit Berenguer, deixant així totalment lliure l'obligació d'aquest vers la Casa de Barberà.¹⁶

III. EL CASTELL I LLOC DE MONTBRIÓ DE LA MARCA¹⁷

Massa veïns eren el monestir de Santes Creus i la Casa del Temple de Barberà perquè no s'originessin friccions entre les dues comunitats. Així, doncs, a la segona meitat del segle XIII trobem les referides cases religioses enfrontades per causa de la possessió del castell i lloc de Montbrió. El litigi que les embolcà fou realment llarg, i, per tal de cercar una solució, hi prengueren part fins i tot l'arquebisbe de Tarragona i el monarca. Un bon material documental ens ajudarà a aclarir amb força precisió històrica aquest aspecte de les relacions de les dues comunitats.

La base del conflicte l'hem de cercar en el testament d'Arnau de Ponts. Esbrinem però, abans, alguns fets que ens ajudaran a comprendre més bé la problemàtica de dit testament. Arnau era fill de Guillem de Puigvert i Sança, els quals esposos, per l'abril del 1233, li cediren els castells i viles de Montbrió i Talladell, amb totes les seves pertinences i cavallers, reservant-se'n però, de llur vivent, l'usdefruit.¹⁸ Dotze anys després, Arnau va contraure matrimoni amb Saura de Castellet, la qual aportà un dot de 1.500 morabatins d'or.

¹⁶ A.C.A., C., perg. 726 de Jaume I. Vegeu al nostre Apèndix, doc. 3.

¹⁷ Sobre el castell de Montbrió vegeu Joaquim MIRET I SANS, *El castell de Montbrió*. "Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya" 9 (1899) 41-50; del mateix autor, *Les Cases de Templers y Hospitalers en Catalunya* (Barcelona, 1910), pp. 297-298. Antoni PALAU I DOLCET, *Conca de Barberà, III. Guia de la Conca* (Barcelona, 1932), pp. 84-89.

¹⁸ A.C.A., O.M., Priorat de Sant Joan de Jerusalem, Secció 2.ª, Armari 13, Barberà, lligall 5 n.º 1, doc. 2. Transcripció a l'apèndix, doc. 1.

El castell de Montbrió havia pervingut a Guillem de Puigvert per testament de la seva mare Gerarda, muller de Pere de Puigvert. Aquest testament fou redactat el 5 de maig del 1196 (A.C.A., O.M., Priorat de San Joan de Jerusalem, Secció 2.ª Arm. 28, perg. 67). Cf. J. MIRET I SANS, *Les Cases*, op. cit., p. 297, i A. PALAU I DOLCET, *Conca de Barberà, III*, op. cit., p. 85.

En dita circumstància, el 12 d'abril del 1244, Arnau va fer a la seva dona un esponsalici de 2.250 morabatins, que va assignar sobre els castells de Montbrió i Talladell.¹⁹

Quatre anys després, el 9 de setembre del 1248, Arnau, malalt —«infirmirate detentus», diu el document— i potser veient pròxima la seva fi, atorgava testament, en força del qual elegia Santes Creus per a ésser enterrat, i al dit monestir cedia a més el seu cavall i la quadra o partida de la Servera, situada dins el terme de Montbrió.²⁰ Deixem de banda les altres disposicions que fa el testador, i fixem-nos particularment en aquelles relatives a la seva dona Saura. A aquesta deixa cent morabatins a percebre de la venda del castell de Mont-roig, que vol que sigui feta per tal de pagar els deutes i injustícies del testador. La por de l'infern provoca en Arnau una obsessió i vertadera preocupació per tal d'arranjar bé els comptes abans de morir. Davant el dubte de si amb la dita venda en tindrà prou per a restituir allò que era just, ordena també que tots els seus béns serveixin a tal fi, salvant, però, sempre els drets de l'esponsalici de la seva dona, la qual el tindrà íntegrament en tots els castells i béns del seu marit, exceptuant però el castell de Mont-roig, que com hem referit, haurà de servir per a satisfer les injustícies que el testador ha ocasionat. Per últim, instituïa hereva universal de tots els seus béns mobles i immobles a la seva filla Saurina, i establia que si aquesta moria sense descendència legítima, Montbrió passés a ésser propietat del monestir de Santes Creus.

Així, doncs, pel que a nosaltres ens interessa, Montbrió, en el cas que morís sense descendència Saurina, podia ésser posseït legalment per dos propietaris: Saura de Castellet, en virtut de l'esponsalici, i el monestir de Santes Creus, per raó de la substitució que constava en el testament d'Arnau.

Mentre visqué Saurina no hi degué haver cap dificultat entre Saura i el monestir, perquè els termes del testament d'Arnau eren realment ben clars. Però la desaparició prematura de la filla i hereva universal del senyor de Montbrió, i l'haver fet aquesta en el seu testament un llegat de 50 morabatins a Santes Creus, provocà l'enfrontament del monestir amb la mare de la testadora, ja que Saura es negava a fer lliurament dels morabatins als cistercencs.²¹ Aquesta

¹⁹ A.C.A., C., perg. 1133 B de Jaume I. Vegeu la transcripció al nostre apèndix, doc. n.º 4.

²⁰ A.C.A., C., perg. 1133 A de Jaume I. Vegeu la transcripció al nostre apèndix, doc. n.º 5.

²¹ J. MIRET I SANS, *Les Cases*, op. cit., p. 297.

actitud intransigent i desaprensiva de la dona promogué un litigi entre les dues parts. Per tal de cercar una solució justa i acceptable es portà el cas a la justícia reial, i efectivament el rei Jaume I delegà Guillem Calbet perquè es fes càrrec d'aquest assumpte. La sentència del jutge, proferida el 5 de febrer del 1265, condemnava Saura a deixar vacu i expedit el castell de Montbrió, a favor del monestir, ja que la dona no havia presentat el seu plec de càrrecs ni havia tampoc comparegut a la citació judicial.²² Lògicament, la decisió formulada per Calbet no degué satisfer Saura de cap de les maneres, la qual començà una causa d'apel·lació davant el rei. El monarca, convençut potser de la parcialitat del veredicte donat per Calbet, i malgrat que Joan Gil l'hagués confirmat en nom del rei, o esperant que una nova sentència fos més eficaç, designà el 15 de març del 1265 Bernat Anyari, ardiaca de Lleida, perquè s'encarregués de la causa controvertida entre Saura de Pontils i el monestir de Santes Creus.²³ En efecte, el procurador de l'abat i del convent de Santes Creus, fra Pere de Segur, i el procurador de Saura, Nicolau Mascaró, van comparèixer a la presència del jutge delegat, i ambdós presentaren llurs acusacions. L'ardiaca, havent revisat els testaments d'Arnau de Ponts i de la seva filla Saurina, declarava, segons un document redactat pel notari Ramon Rovira el 9 de desembre del 1265, que Montbrió fos lliurat a Santes Creus, i, a més, que Saura havia de donar al monestir els ingressos que de Montbrió havia percebut durant els tres anys que injustament l'havia posseït, després de morta la seva filla, és a dir, a raó de 400 sous barcelonesos anuals. També dividia el castell i terme de Montbrió en quinze parts, de les quals, i segons era de costum en el territori de Montblanc, n'adjudicava vuit a Saura en concepte de llegítima, restant les altres set per al monestir. Per últim, taxava en 50 morabatins d'or les despeses de Santes Creus en la primera causa feta per Calbet, i condemnava Saura a satisfer aquest pagament.²⁴

Saura no restà d'acord amb la sentència de l'ardiaca, i apel·là un cop més a la justícia reial. Jaume I revocà, doncs, la sentència de Bernat Anyari, i encomanà novament la causa a Arnau de Gualba, ardiaca de Vic, el qual morí durant el procés, i posteriorment al

²² A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª, Arm. 13, Barberà, lligall 5, n.º 1, doc. 3. Vegeu la nostra transcripció a l'apèndix, doc. n.º 6.

²³ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª, Arm. 13, Barberà, lligall 5, n.º 1, doc. 4.

²⁴ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª, Arm. 13, Barberà, lligall 5, n.º 1, doc. 4.

proferí sentència condemnant altra vegada Saura; en aquesta ocasió, el representant de Santes Creus, fra Guillem de Fontanet, demanà que tot seguit fos notificat a Joan Pere Sabata, veguer de Montblanc, perquè posés en execució el que fou sentenciat.²⁶ Però tampoc la clergue tarragoní Pere Andreu.²⁵ Aquest, el 19 de novembre del 1267 dona acceptà la sentència del clergue Pere Andreu, i novament apel·là al rei, el qual per a posar fi a tantes desavinences, des de Saragossa, el 21 de desembre del dit any, havent sentit el parer dels seus savis en dret, confirmava la sentència donada per l'ardiaca de Lleida, i adjudicava al monestir el lloc de Montbrió, amb la condició però que el dit convent abans d'entrar-ne en possessió lliurés al monestir de monges de Pedregal 300 morabatins d'or, segons ho havia legat en testament Arnau de Ponts.²⁷ Al mateix temps, escrivia lletres a Joan Pere Sabata, batlle i veguer de Montblanc i de la Conca de Barberà, i li manava que, tan aviat com l'abat de Santes Creus pagués a l'abadessa del Pedregal els dits tres-cents morabatins, posés en possessió de Montbrió l'abat i convent cistercencs; a més, que cerqués un jutge imparcial perquè fixés les parts que corresponien a Saura en concepte de llegítima.²⁸

Saura de Ponts no degué pas conformar-se amb els termes desfavorables de la sentència reial, i esperant trobar més avantatjosa una concòrdia directa amb el monestir, arribava a una transacció amb els cistercencs. En efecte, el 8 de març del 1269 comparegueren a Barcelona fra Gener, abat de Santes Creus, i fra Ramon d'Osona, procurador del convent, d'una banda, i Saura, de l'altra, i posaren fi a tantes desavinences mitjançant una concòrdia, per la qual convingueren que la dona tindria tretze de les quinze parts amb què fou dividit Montbrió, i el monestir les tres restants; això pel que fa als drets senyorial, i quant als feudals, fou convingut que Saura en tindria quatre cinquenes parts, i la resta seria del monestir, lliure

²⁵ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª Arm. 13, Barberà, lligall 5, docs. 5 i 6.

²⁶ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª, Arm. 13, Barberà, lligall 5, n.º 1, doc. 6.

²⁷ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª, Arm. 13, Barberà, lligall 5, n.º 1, doc. 5. No hem trobat aquesta disposició en el testament d'Arnau de Ponts, el qual mana tan sols que siguin donades al Pedregal 20 mitgeres de blat censuals al diumenge que posseïa a les Closes, dins el terme de Talladell (vegeu el nostre apèndix, doc. 5). Sobre el monestir del Pedregal, situat prop de Tàrraga, vegeu Josep-Joan PIQUER I JOVER, *Notícies sobre fundacions femenines cistercenques a Catalunya (extretes de la Monestirologia inèdita del P. Caresmar)*, en *I Colloqui d'Història del Monaquisme Català, Santes Creus, 1966*, I (Santes Creus, 1967), pp. 250-253.

²⁸ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª, Arm. 13, Barberà, lligall 5, n.º 1, doc. 5.

totalment de qualsevol obligació i dependència; a més, Saura acceptava pagar els ja referits 50 morabatins, amb què havia estat condemnada, i concedia que per tal de satisfer la dita quantitat, i fins que no ho fos completament, el monestir podria percebre les entrades en aquelles tretze parts que Saura tenia sobre el castell.²⁹

Malgrat tot, l'actitud de Saura no devia ésser pas favorable a Santes Creus, i això sembla prou clar quan, el 31 d'agost del 1269, arran d'una escriptura autoritzada pel notari de Lleida Pere de Soler, venia a l'orde del Temple els llocs i castells de Montbrió i Talladell.³⁰ En efecte, fra Arnau de Castellnou, mestre de Catalunya i Aragó, juntament amb els comanadors de Barberà, fra Gallart de Josa, de Gardeny, fra Dalmau de Timor, de Miravet, fra Bernat de Pujalt, d'Alfambre, fra Guillem de Montgrí, de Montçó, fra Guillem de Miravet, de Cantavella, fra Pere de Montpalau, i del comanador de Mallorca, fra Ramon Sa-Bastida, tots allí presents, compraven a Saura tots els drets que tenia sobre dits castells. Per aquesta venda, la dona rebia tot seguit la quantitat de 900 morabatins alfonsons d'or, i a més, percebria del seu vivent un violari anual de 1.100 sous barcelonesos de tern de pensió, pagadors per la festa de sant Joan de juny. D'altra banda, fou també estipulat que la Casa de Barberà s'obligava a donar aliments i vestit a Nicolau Mascaró, i a Galcerà i Guillem de Montagut, fills de Pere de Montagut.³¹ Do-

²⁹ A.C.A., C., perg. 1.964 de Jaume I. Vegeu la transcripció a l'apèndix, doc. n.º 7. Vegeu A. PALAU, *Guia de la Conca, III, obra cit.*, p. 85.

³⁰ J. MIRET I SANS, *Les Cases, op. cit.*, pp. 297-298. A més, la sentència formulada per Berenguer de Quadres, oficial de l'arquebisbe de Tarragona, ens diu que el dit castell fou comprat per l'orde del Temple el 31 d'agost de 1269 (A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Carpeta de Barberà, perg. 78, vegeu al nostre apèndix, doc. 9). En un memorial molt posterior de les escriptures relatives a Montbrió conservat a la comanda de Barberà de l'Arxiu de Sant Joan de Jerusalem (A.C.A., O.M., Secció 2.ª, Armari 13, Barberà, lligall 6, n.º 85), és citat un instrument que comprenia la "compra del terme i castell de Montbrió fet a Saura de Ponts pel Temple, amb tota la jurisdicció. I calendes setembre 1269. Closa per Pere de Soler, notari públic de Lleida. En dit acte es conté que el carlà no pugui lenyar, ni caçar, ni fer cridas ni penyorar sense lo batlle del senyor". També, un manuscrit titulat "Procés als carlans de Granyena y Talladell", del segle xviii registra l'escriptura de venda de Montbrió a favor dels Templers, datada el 31 d'agost del 1269 (A.C.A., O.M., Secció 2.ª, Armari 5, lligall 3, f. 12r.-26v.).

³¹ Desconeixem, almenys fins ara, la vinculació de Pere, del qual sabem que habitava a Sarreal, amb Saura. Amb tot, ens sembla que devia tractar-se d'una persona molt lligada a Saura, ja que el veiem sovint signant com a testimoni en els documents referents a ella (Cf. A.C.A., O.M., Secció 2.ª, Armari 13, Barberà, lligall 5, n.º 1, doc. 8 —al nostre apèndix, doc. n.º 8—; i també A.C.A., C., perg. 83 d'Alfons II —al nostre apèndix, doc. n.º 12). A més Saura li deixà en testament la percepció de part de la pensió que en aquell any havia de rebre dels Templers (A.C.A., C., perg. 373 d'Alfons II —al nostre

cuments posteriors ens confirmen plenament l'acceptació i el compliment d'aquestes obligacions de part de Barberà. Així, per exemple, el 24 de juny del 1286, Saura reconeixia al comanador de Barberà, fra Guillem d'Abellars, el pagament de la dita quantitat,³² i també, el 9 de juny del 1289, confessava al comanador haver ja percebut 630 sous dels 1.100 que el Templers li havien de donar per la pròxima festa de sant Joan.³³

No sabem si anteriorment a la venda del castell de Montbrió hi havia hagut relacions entre Saura i la Casa de Barberà. Potser la dona, amoïnada amb els cistercencs, contra els quals tant havia hagut de lluitar per causa de Montbrió, cercà qui amb bones garanties es pogués oposar valentament a les pretensions de Santes Creus. D'altra banda, l'elecció de la Casa del Temple de Barberà era ben adient per tal que aquell lloc no passés a ésser propietat del monestir, ja que els interessos que el Temple tenia en aquests indrets, on estava situat Montbrió, farien que la seva possessió fos defensada enèrgicament pels frares-cavallers. Amb tot, Saura, de la qual ens queda ben palesa la seva original personalitat, sobretot perquè tenaçment havia reivindicat els seus drets davant les ambicions de Santes Creus, poc temps després, se'ns presenta voluble i poc decidida. Saura, intranquilla potser per haver ocasionat una malifeta al monestir, i per tal de cercar la pau per al seu esperit, el 20 de setembre del 1269, poc temps després de la venda feta als Templers, posava Santes Creus en possessió de Montbrió i les seves pertinences, segons

apèndix, docs. n.ºs 15 i 16). Tenim també ben documentat el compromís de la Casa de Barberà de donar pa, aigua i vestit als fills del dit Pere, Galcerà i Guillem. Sabem però, que mort prematurament Galcerà, i segurament a prec de Saura, l'obligació de la Casa de Barberà passà a un altre germà del beneficiari difunt, és a dir, a Berengueró. Així fou decidit pel Capítol de l'Orde a Aragó i Catalunya, celebrat el 19 de novembre del 1277, i presidit per fra Simó de Lator, visitador "in quinque regnis Hispanie", amb l'assistència de fra Pere de Tous, comanador de Miravet i lloctinent del mestre a Aragó i Catalunya, fra Arnau de Timor, Castellà de Montçó, fra Guillem de Miravet, comanador de Gardeny, fra Guillem d'Abellars, comanador de Barberà, i fra Pere de Montpaó comanador de Corbins, entre d'altres (A.C.A., O.M., Secció 1.ª, Barberà, perg. 91. Vegeu la transcripció al nostre apèndix, doc. n.º 11). Efectivament, anys després, empresonats ja els frares del Temple, i encomanada pel rei Jaume II l'administració de la Casa de Barberà a Guillem d'Olomar, fins que fos decidida pel Papa la sort dels béns de l'orde, es presentaren els dits germans davant l'administrador reivindicant l'aliment que havien de percebre en aquell convent (A.C.A., O.M., Secció 1.ª, Barberà, perg. 71 —7 de juliol de 1308—).

³² A.C.A., C., pergami 83 del rei Alfons II. Vegeu transcripció al nostre apèndix, doc. n.º 12.

³³ A.C.A., C., perg. 7 de l'apèndix d'Alfons II. Vegeu la transcripció al nostre apèndix, doc. n.º 14.

els termes de la venda que havia fet d'aquell lloc a l'abat Gener i al convent de Santes Creus —«sicut in instrumento ipsius donacionis et vindicionis plenius continetur»—. ³⁴ Efectivament, Santes Creus, segons ho declarava anys més tard el procurador del monestir, va desemborsar la quantitat de 725 morabatins d'or i 350 sous barcelonenses de tern. ³⁵

Així tenim, doncs, que Montbrió, el 31 d'agost del 1269 havia estat comprat pel Temple i al mateix temps, dies després, possiblement a mitjan mes, ho havia estat també per Santes Creus. Naturalment aquesta contradicció enfrontà tot seguit les dues cases religioses que pretenien la propietat d'aquest lloc. Una solució no era fàcil, atesa d'una banda la notable personalitat dels aspirants, i de l'altra, aquell acord convingut entre Saura y Santes Creus, pel qual el monestir retindria, a Montbrió, els drets de Saura fins que fossin íntegrament pagades les despeses fetes pel monestir en la primera causa contra ella.

Hem de pensar, doncs, que molt aviat, conegudes les dues vendes, es trobarien els representants dels Templers i dels cistercencs, per tal d'enllestir les seves diferències, però sense que ni els uns ni els altres tinguessin el propòsit d'afluixar en les seves pretensions. Per aquesta raó, el cas fou portat davant l'arquebisbe de Tarragona, Bernat d'Olivella. ³⁶ El comanador de Barberà, fra Arnau de Timor, com a procurador de fra Arnau de Castellnou, mestre del Temple a Aragó i Catalunya, presentà la seva acusació al·legant que l'orde devia tenir el domini damunt Montbrió, ja que aquest lloc fou venut primer al mestre i a l'orde del Temple que a Santes Creus. De la seva banda, el procurador del monestir, fra Ramon D'Osona, al·legava també que el seu abat Gener, juntament amb tot el convent, l'havien comprat a Saura i que àdhuc aquesta, com a signe sensible d'haver-lo lliurat, els havia posat en possessió dels molins que ella tenia al terme del dit castell. Ambdues parts presentaren els instruments que tenien i també els testimonis que podien donar fe d'aquells actes. Vistes les escriptures i oïdes les al·legacions mostrades per les dues parts, Berenguer de Quadres, oficial de l'arquebisbe, senten-

³⁴ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª, Armari 13, Barberà, lligall 5, nr. 1, doc. 8. Vegeu la transcripció al nostre apèndix, doc. n.º 8.

³⁵ Així ho declarava davant l'arquebisbe de Tarragona fra Ramon d'Osona el 24 de gener del 1275 (A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Barberà, perg. 78. Vegeu la transcripció al nostre apèndix, doc. n.º 9).

³⁶ Sobre aquest personatge, vegeu Josep BLANCH, *Archiepiscopologi de la Santa Església Metropolitana i Primada de Tarragona*, I (Tarragona, 1665, 1951²), pp. 169-172.

ciava a Tarragona el 24 de gener del 1275 que l'orde del Temple tenia majors drets damunt de Montbrió en tot allò que Saura hi posseïa el dia 31 d'agost del 1269, data en la qual el vengué als Templers, i condemnava l'abat i convent de Santes Creus a silenci perpetu en aquesta qüestió.³⁷ Així, doncs, després d'aquesta sentència, la possessió de Montbrió restà ben definida, almenys en aquelles parts amb què, com hem referit més amunt, havien estat adjudicades a Saura en la conveniència celebrada a Barcelona el 8 de març del 1269. Desconeixem però la data en què l'orde del Temple entrà efectivament en possessió del dit lloc. Sabem que quant a Talladell, l'altre castell venut a l'orde per Saura, no entrà en possessió dels Templers fins al 30 de juny del 1277, en el qual dia la dita dona absolgués els seus castlans i vassalls de l'homenatge i fidelitat que li devien, i atorgà el domini i senyoria a fra Arnau de Timor, castellà de Montçó, i a fra Guillem d'Abellars, comanador de Barberà, els quals actuaven en representació de l'orde.³⁸

Amb tot, Santes Creus, de la seva banda, no desaprofitava l'ocasió d'obtenir nous drets a Montbrió. Com havem referit, Saura els havia cedit, com a signe de la possessió del lloc i terme, els molins de Montbrió. Aquests molins, però, no eren totalment lliures i francs, ja que Guillem de Montbrió, de Sarreal, hi tenia alguns drets. Per aquesta raó, el monestir cistercenc, el 24 d'octubre del 1276 comprava a Guillem, pel preu de 85 sous barcelonesos de tern, la sisena part que hi posseïa.³⁹

A més, Santes Creus continuava rebent els delmes de Montbrió, ja que abans de comprar el lloc i el terme l'orde del Temple, el monestir havia convingut amb els habitants de Montbrió que els deslliuraria del jou de Saura de Ponts, amb la condició que donessin als frares durant quinze anys el delme de tots els fruits del terme.

Naturalment no devia agradar als Templers aquesta intromissió en els afers interns del seu domini de Montbrió, de manera que cercaren una solució a través de l'arquebisbe de Tarragona. En efecte, el comanador de Barberà, fra Guillem d'Abellars reeixia a obtenir de Berenguer de Quadres, l'oficial de l'arquebisbe, una citació judicial contra fra Gener, abat de Santes Creus. Signat el document a Tarragona el 23 d'agost del 1277, fou portat cinc dies després a Santes Creus per fra Martí, en nom del comanador. En la citació

³⁷ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Barberà, perg. 78. Vegeu al nostre apèndix, doc. n.º 9.

³⁸ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 2.ª, Armari 5, lligall 3, llibre titulat "Procés dels carlans de Talladell i Granyena", f. 31v.-35r., i 97r.-100r.

³⁹ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 3.ª, n.º 49 "Speculum", f. 49v.

Berenguer de Quadres manava a l'abat de Santes Creus que deixés de percebre els delmes de Montbrió, i que arribés a una amigable composició amb el comanador pels cinc anys que havia percebut el delme, i que, en el cas de no voler-ho fer així, que es presentés personalment o per mitjà d'un procurador el dia 31 de dit mes d'agost a Tarragona per tal d'enllestir les diferències.⁴⁰ La manca de documents posteriors relacionats amb aquest assumpte, ens fan pensar que possiblement les dues parts arribaren a un acord, sense la ulterior intervenció de terceres persones, i naturalment Santes Creus hagué de retornar el valor d'aquells delmes.

Al monestir de Santes Creus, malgrat tot, li costava deslligar-se de Montbrió, i fins i tot cercava d'ampliar aquell petit domini que hi posseïa. Així, la seva política d'expansió aconseguia el 25 de gener del 1287 de la castlana Sança la cessió de tots els drets que tenia a Montbrió i al dit castell. El fet d'aquesta donació ens fa pensar que Sança es trobava en greus problemes: ella mateixa en el document que registra l'acte de cessió, ens diu que estava malalta, i que també en igual situació es trobava el seu marit Pere de Torre.

Per això, a canvi dels drets cedits, demanava al convent que el seu espòs fos rebut a l'Hospital dels Pobres de Santes Creus, i que ací, i segons convenia al seu estat, li fossin donats menjar i beure, i que a més si un dia volia, pogués professar les regles i vestir l'hàbit del Cister.⁴¹ A partir, doncs, d'aquest moment, Santes Creus obtingué els dits drets de la castlana, drets que amb tot no suposaven una important limitació al domini feudal que hi exercia el Temple. En efecte, dit orde mantenia a la darrerria del segle el seu domini damunt els castllans i habitants de Montbrió, i hi tenia un majoral i un batlle, que curaven els seus interessos. Així ens és ben palès quan, el 19 de setembre del 1297, per especial manament del Comanador de Barberà, fra Bernat de Montoliu, el majoral de Montbrió, fra Guillem de Bardoll, emparava al castlà Guerau de Jorba unes cases i una era, que havien estat de la castlana Sança, i un hort que havia comprat a Bernat Fabregat.⁴²

⁴⁰ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Barberà, perg. 92. Vegeu al nostre apèndix, doc. 13.

⁴¹ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Barberà, perg. 167. Vegeu la transcripció al nostre apèndix, doc. 13.

Sobre l'Hospital de Sant Pere dels Pobres de Santes Creus, vegeu Eufemià FORT I COGUL, *Sant Bernat Calvó i l'Hospital dels Pobres de Santes Creus*, en *MisceHània Històrica Catalana. Homenatge al Pare Jaume Finestres, historiador de Poble* († 1769), "Scriptorium Populeti", 3 (Abadia de Poblet, 1970), pp. 181-213.

⁴² A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Barberà, perg. 106. Vegeu la nostra transcripció a l'apèndix, doc. 17.

També dit comanador, el 20 de juny del 1300, enviava lletres cominatòries a Guerau de Jorba, perquè no fes tort ni excessos damunt els habitants del dit lloc, i que tampoc no els manés res sense la compareixença del batlle del Temple, sota pena d'emparament d'aquell feu.⁴³ D'altra banda aquest domini eminent que hi exercia el Temple ens és també palès quan, a causa de les bandositats existents al lloc, que posaven en perill la convivència entre els seus habitants, el comanador fra Bernat de Montoliu, fent ús de les seves prerrogatives, posava pau entre les faccions acabdillades per Pere d'Ondara i Pere Figuera, i fixava el 28 de gener del 1299 una multa de cent morabatins per a tots aquells que la trenquessin.⁴⁴

Amb tot, les diferències continuaven entre Barberà i Santes Creus, principalment a causa de la quadra dita de la Servera, diferències, però, que foren eliminades mitjançant una concòrdia signada el 26 d'octubre del 1299.⁴⁵

Com hem referit, el testament d'Arnau de Ponts havia donat al monestir cistercenc una part del terme de Montbrió, de la qual cosa resultava que alguns dels habitants que conreaven les seves terres a Montbrió, en posseïen també al domini de Santes Creus. Per tant, era convenient determinar els censos i obligacions d'aquells pagesos, les terres dels quals estaven situades a les ratlles divisòries dels dos dominis.

Pels mots amb què està redactat l'instrument de concòrdia sembla que fou l'orde del Temple qui va donar els primers passos per arribar a una avinença amb Santes Creus. En efecte, el Comanador de Barberà, fra Bernat de Montoliu va convenir, amb l'abat de Santes Creus fra Bonanat, d'elegir les persones adients que fitessin els dos termes i fixessin els censos que cada pagès havia de donar als cistercencs i als templers, per raó de les masies que conreava. Defensaven els interessos del Temple el cambrer de Barberà fra Pere de Vall i el jurista sarrealenc Nicolau d'Avellà. Santes Creus, de la seva banda, designà el cellerer major del monestir fra Miquel de Bagà, i Pere d'Alcanó, jurista de Lleida. Els quatre representants s'arribaren personalment —«personaliter» remarca el document— a Montbrió i ací van dividir els termes posant les fites pertinents. Quant al fixament dels censos que havien de pagar els pagesos, foren ajudats d'un personatge, des de temps vinculat a Montbrió, i ja

⁴³ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Barberà, perg. 173. Vegeu la transcripció a l'apèndix, doc. 19.

⁴⁴ A.C.A., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Barberà, perg. 75.

⁴⁵ A.A.C., O.M., Gran Priorat, Secció 1.ª, Barberà, perg. 77. Vegeu la transcripció a l'apèndix, doc. 18.

conegut de nosaltres, és a dir, del jurista de Sarreal, Guillem de Montagut, fill de Pere, l'home de confiança de l'antiga senyora del lloc, Saura de Ponts.⁴⁶ Els compromissaris prengueren declaració dels pagesos, en nombre de dotze, i determinaren tot seguit les quantitats proporcionals que per la situació de cada mas calia donar als templers i als cistercencs. En efecte, aquesta estructuració dels termes de Montbrió i de la quadra de la Servera, i els fixaments dels censos que s'havien de donar a cadascuna de les cases religioses, posava fi a les discòrdies originades entre Barberà i Santes Creus a causa de la possessió de Montbrió.

L'orde del Temple havia aconseguit el domini feudal damunt el lloc de Montbrió i d'ell depenien els castlans. A més, la Casa de Barberà hi tenia un batlle que curava dels seus interessos; els habitants de lloc havien fet homenatge al comanador com un símbol ben palès del domini que damunt d'ells exercia el Temple. Tan sols alguns drets havien restat per a Santes Creus: la quadra de la Servera i la cinquena part dels drets senyoriais del castell de Montbrió.⁴⁷

JOSEP MARIA SANS I TRAVÉ

Universitat de Barcelona.

⁴⁶ Cf. nota 31.

⁴⁷ Així ho trobem quan Jaume II confirma el 15 de maig del 1298, a petició de l'abat Bonanat, totes les possessions de Santes Creus. (A.C.A., C., Reg. 196, f. 256v. Aquest document ha estat publicat per Eufemià FORT I COGUL, *El Llibre de Vallössera* [Barcelona, 1968], pp. 104-106.)

DOCUMENTS

1

1233, abril, 29.

Guillem de Puigvert i la seva dona Sança donen al seu fill Arnau de Ponts els castells i viles de Montbrió i Talladell, reservant-se els donadors, en vida seva, l'usdefruit.

Hoc est translatum bene fideliter factum IIII nonas ianuarii anno Domini millesimo CCXLVIII a quodam instrumento quod sic habetur. Notum sit cunctis quod ego Guillelmus de Podioviridi et coniux mea domina Sancia de Podioviridi uterque nostrum insolidum per nos et omnes nostros cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro, bono animo et voluntate, scienter et consulte hereditamus, donamus et tradimus corporaliter iure hereditario tibi Arnaldo de Pontibus filio nostro et tuis et quibus volueris imperpetuum castrum et villam de Tailladello et castrum et villa de Montebrio, cum militibus et habitatoribus universis presentibus et futuris, honoribus, terminis et suis melioracionibus et pertinenciis prout melius et plenius ad nos pertinent et habent pertinere aliqua ratione, et de proprietate tocius predicte donacionis te Arnaldum filium nostrum mitimus in continenti in tenedonem et corporalem possessionem tuam et tuorum. Retinemus tamen de tota donacione predicta in omni vita nostra solum modo usumfructum, ita quod eam habeamus et usufructuario possideamus totam tantunmodo in omni vita nostra, tamen post obitum nostrum nullam ibi facimus retencionem. Item volumus et precipimus quod statim post nostrum obitum milites et habitatores predictorum castrorum teneantur facere fidelitatem et homagium tibi Arnaldo de Pontibus filio nostro, et respondere fideliter de predictis duobus castris sicut plenius inde nobis tenentur.

Convenimus itaque bona fide quod totam predictam donacionem sicut plenius ad nos pertinet et hic continetur faciemus tibi Arnaldo de Pontibus filio nostro et tuis habere et tenere contra omnes personas inperpetuum sub paccionibus antedictis. Item ego Guillelmus de Podioviridi ne in vita sive in ultima voluntate contra donacionem predictam venire vel revocare vel aliam inde mutare voluntatem possim, recipio te Arnaldum de Pontibus filium meum in hominem meum ore proprio et manibus comendatum propter donacionem predictam, et renuncians scienter omni legi et iuri civili et canonico, publico et privato, comuni vel singulari, et omni alio auxilio et beneficio tanquam hic specialiter enumerato, quibus contra predictam donacionem vel contra aliquid predictorum possemus ego vel mei in aliquo adiuvari. Iuro corporaliter bona fide promittens me totam predictam donacionem, ut predictur, observaturum et non in aliquo

violaturum nec personam aliquam contraire passurum racione aliqua vel causa me sciente. Sic Deus me adiuvet et hec Sancta Dei IIII or. evangelia coram posita, a me corporaliter manu tacta. Ita intelligatur retencionem quam ego Guillelmus de Podioviridi facio, ut predicatur, quod predicta duo castra cum militibus et dominacione et habitatoribus et pertinentiis suis habeam, teneam et possideam in omni vita mea sine contradicto, et post meum obitum ibi retencionem non facio et aliam inde mutare non possim aliqua racione voluntatem, ymmo dictam totam donacionem laudo et concedo et confirmo prout superius continetur.

Factum est hoc III kalendas madii sub anno Incarnacionis Domini MCC tricessimo tercio.

Sig+num Guillelmi de Podioviridi, iurantis. Sig+num domine Sencie de Podioviridi, coniugis eius. Sig+num Arnaldi de Pontibus, filii eorum, qui hec totum firmamus et concedimus ut superius continetur testesque firmare rogamus. Sig+num Poncii de Sanctafide. Sig+num Romei de Vergos. Sig+num Galcerandi de Sanctafide. Sig+num Dalmacii de Cunchapulchra. Sig+num Bertrandi de Pontils, testium. Sig+num Bernardi de Petramola. Sig+num Berengarii de Petramola.

Guillelmus de Truillars qui hoc scripsit et hoc sig+num composuit cum supraposito in XXI linea ubi dicitur non. Ego Guillelmus de Berga hic me pro teste subscribo. Guillelmus de Vallo, presbiter qui me subscribo pro teste.

Ego Tomas de Deo, diaconus, hoc translatum scripsi et hoc sig+num composui cum supraposito in X linea ubi dicitur in hominem meum.

A.C.A., O.M., Secció 2.ª, Armari 13, lligall 5, n.º 1, doc 2.

2

1237, setembre, 18.

Litigi entre la Casa del Temple de Barberà i el monestir de Santes Creus per raó del testament de Guilleuma de Montcada, la qual havia deixat al Temple 10 quarteres d'ordi censuals anualment als molins del castell de Puigtinyós. Guillem de Tèrmens, l'àrbitre elegit per les dues parts, sentència el dit monestir a pagar les 10 quarteres anuals al Temple, i 30 més pels tres anys que ha descurat de complir el seu deure.

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod controversia vertebatur inter Poncium de Voltrera comendatorem Barberani, agentem ex una parte, et fratrem Albertum cellararium maiorem Sanctarum Crucum, ex altera, defendentem. Petebat dictus comendator sibi et domui Milicie Barberani dari in perpetuum x quarterias ordei censuales a dicto cellario et monasterio Sanctarum Crucum, quas domina Guillelma de Montecatano reliquit in suo testamento domui Milicie Barberani super molendinis castri de Podiotinos, quos ibi habent et possident. Item petebat dictus comendator sibi dari xxx quarterias

ordei ratione trium annorum quibus dictus cellararius et dictum monasterium possideant castrum et molendina predicti castri, que omnia predictus cellararius confitebatur, set dicebat dictus cellararius quod non tenebatur ei dare illas xxx quarterias neque aliquid de x quousque comendator satisfacisset ei et monasterio Sanctarum Crucum pro rata in mille et septingentis l solidis, quos dictus cellararius solvit Arnaldo de Pratis, qui dictum castrum et molendina a domina Guillelma de Montecatano habuerat obligata et ab eo predictum pignus luit pro predictis denariis, et in v milibus solidorum quos expendit pro causa quam habuit cum manumissoribus Guillelmi de Montecatano qui ei nec monasterio predicto dictum castrum neque molendina tradere nolebant sicut G. de Montecatano in suo legaverat testamento. Ad quod dictus Comandator respondit quod de predictis mille et pcc̄ solidis non tenetur dare aliquid dicto cellario cum Guillelmus de Montecatano vel heredes sui debuissent dictum castrum et molendina luisse a dicto creditore neque de v milibus solidis predictis cum non pro suo iure quod ipse et domus Barberani in predictis molendinis et in decem quarteriis censualibus habent litigassent set ex eo quia eis manumissores G. de Montecatano predictum castrum secundum quod ipsi petebant tradere nolebant. E converso potebat dictus cellarius quod dictus Comandator et Domus Barberani debebant detinere quandam cavalleriam quam habent apud Villamgrassam pro monasterio Sanctarum Crucum cum castrum Villegrasse esset alodium Sanctarum Crucum. Ad quod dictus Comandator respondit quod non debent ipse nec domus Barberani pro monasterio Sanctarum Crucum dictam cavalleriam detinere cum ipse et Poncius de Montepavone et predecessor suus eam semper pro francho alodio habuerunt, quod negavit dictus cellararius. Iniunctum fuit dicto Comendatori quod in hec suam fundavit intencionem, ad quam fundandam nichil induxit.

Tandem, ambe partes super omnibus premissis compromisserunt sub pena xx aureorum hinc inde per stipulacionem promissa stare arbitrio nostri G. de Termenes. Nos igitur G. de Termenes, visis et auditis rationibus et allegacionibus utriusque partis sentenciando sub pena predicta dicimus quod dictus cellararius et monasterium Sanctarum Crucum dent in perpetuum decem quarterias ordei censuales dicto Comendatori et Domui Barberani secundum quod in testamento Guillelme de Montecatano continetur. Item sentenciando dicimus quod dictus cellararius solvat dicto Comendatori predictas xxx quarterias ordei pro illis tribus annis quibus detinuerunt predictum castrum et molendina et fructus perceperunt. Hoc tamen addito quod dictus comendator solvat pro rata cellarario de illis m et pcc̄ solidis, quibus ipse dictum castrum et molendina luit ab A. de Pratis vel quod dictus cellarius possit ex predictis xxx quarteriis usque ad concurrentem quantitatem retinere in porcionalis; petitione quinque milium solidorum dictum comendatorem reddimus absolutum. Item sentenciando sub pena predicta dicimus quod dictus Comandator et Domus Barberani detineant predictam cavalleriam pro abate et monasterio Sanctarum Crucum in perpetuum, cum abbas Sanctarum Crucum et dictum monasterium habeant et possideant castrum de

Vilagrassa et villam cum omnibus terminis pro francho alodio, et predecessores sui semper habuerunt et possederunt.

Lafo arbitrio XIII kalendas octobris anno Domini MCCXXXVII.

Ego Guilelmus de Termenes meum + impono.

Ego Bernardus Marcialis diachonus, hec scripsi precepto G. de Termenes et hoc + feci.

A.C.A., C., perg. 707 Jaume I. Original partit per ABC.

3

1238, juny, 9.

Ponç de Voltrera, Comanador de Barberà, amb consell i voluntat de fra Balaguer, capellà, de fra Mercader i de tot el convent de la dita Casa, canvia amb fra Arnau, abat de Santes Creus, fra Albert, cellerer major, fra Bernat, prior, i tot el convent del dit monestir, una cavalleria que tenen a Vilagrassa per dues mitgeres de forment acensats anualment per Berenguer de Riquer.

Sit notum cunctis quod ego frater Poncius de Voltrera, comendator domus Milicie Barberani, cum consilio et voluntate fratris Balaguerii, capellani, et fratris Mercaterii et tocus eiusdem loci conventus, bono animo et spontanea voluntate per nos ac per omnes successores nostros, permutamus vobiscum domino fratre Arnaldo, abbate Sanctarum Crucum, et fratre Alberto, cellario maiore, et fratre Bernardo, priore, et omni conventu predicti monasterii, quamdam cavalleriam quam habemus et habere debemus apud Villamgrassam, quam pro nobis detinet Berengarius Pedro, cum omni lure et dominio quod in predicta cavalleria et in predicto homine nomine Berengarii Pedro habemus vel habere debemus, pro duabus migeriis ordeï et una migeria frumenti censualibus, quas Berengarius de Richer vobis facit quolibet anno in festo sancti Petri et Sancti Felicis. Nos vero predicti frater Arnaldus abbas Sanctarum Crucum, consilio et voluntate tocus conventus predicti monasterii, permutamus vobiscum dicto fratre Poncio Comendatore Barberani et cum omni conventu predicti loci imperpetuum predictas duas migerias ordeï et unam mingeriam frumenti censuales de illis vii migeriis quas nobis facit predictus Berengarius de Richer annuantim in quolibet festo sancti Petri et sancti Felicis pro quodam dominico quod pro nobis detinet, et secundum quod vos receperitis in censu de cetero in tantum dominium et faticam habeatis in dicto dominico et homine supradicto imperpetuum vos et domus Milicie Barberani.

Actum est hoc v idus iunii anno Domini MCCXXXVIII. Sig+num fratris Poncii de Voltrera, comendatoris. Sig+num fratris Balagerii. Sig+num fratris Mercatoris, qui hec iussimus scribi et firmari. Sig+num fratris Arnaldi, Sanctarum Crucum abbatis. Sig+num Magistri Iohannis. Sig+num Bernardi de Galano, huius rei testium. Ego Bernardus Marcialis, diachonus Montisalbi, notarius, hec scripsi precepto Guillelmi de Termenes, et hoc + feci.

A.C.A., C., perg. 726 Jaume I. Original partit per ABC.

Esponsalici de 2.250 morabatins d'or que fa Arnau de Ponts a la seva dona Saura de Castellet, assignant-los sobre els castells de Talladell i de Montbrió.

Hoc est translatum scilicet ab alio translato bene et fideliter translatum III idus septembris, anno Domini MCCLXIII, quod quidem translatum sub hiis verbis continetur. Hoc est translatum fideliter translatum cuius ordo sic ordinatur: Auctoritate legali decretum est ut res donate que in presenti tradite sunt nullo modo repetantur a donatore. Qua propter, in Dei nomine, ego Arnaldus de Pontibus facio tibi Saure de Castelleto, quam duco in uxorem, sponsaliciam duorum milium et ducentorum quinquaginta morabetinorum bonorum novorum et anfunsinorum boni auri iustique ponderis, quos tibi assigno ut eos habeas, teneas et possideas integre et potenter omnibus diebus vite tue mecum et sine me, cum viro et sine viro, cum infante et sine infante, super illis duobus castris meis de Tayadello et de Montebrione et eorumdem pertinenciis universis. Post obitum vero meum, prefatum sponsaliciam remaneat infantibus qui ex me in te fuerint procreati. Si vero a me in te infantes superstites defuerint vel superstites remanserint et infra annos vel absque legitima prole decesserint quodcumque illi mille et quingenti morabetini quos michi in dotem atulisti, super quibus renuncio omni exceptione non numerate pecunie, revertantur illi vel illis quibus vel cui tu dimisseris verbis aut testamento. Et si forsitan ab intestato decesseris, de illis mille et quingentis morabetinis revertantur domine Saurine de Castelleto, matertere tue, nongenti morabetini et omnes reliqui tuis propinquioribus revertantur.

Si vero predicta domina Saurina ante quantum mortua fuerit, de illis nongentis morabetinis quos ipsa Saurina caperet si superstes esset, habeat Bernat de Castelleto frater tuus ccc morabetinos, et Arnaldus de Ripis, frater tuus, ccc morabetinos, et Bernat de Ripis, frater tuus, cc morabetinos. Si autem aliquis vel aliqui de predictis fratribus tuis prius decesserint, de predictis nongentis morabetinis, sequatur ordo et executio vel substitutio quemadmodum interposuisti in instrumento donacionis quando michi fecisti tempore nupciarum. Verumtamen de illis septingentis quinquaginta morabetinis de quibus feci tibi augmentum in hoc presenti sponsalicio, revertantur michi vel heredibus au propinquioribus meis. Interim vero in vita tua si aliquis ex meis propinquis voluerit te movere, eicere de rebus a me tibi obligatis titulo tui sponsalicii non habeant licitum usquequo tibi prius persolverit totum predictum sponsaliciam cum duorum milium ducentorum et quinquaginta aureorum quod teneas et habeas dum vita tibi comes fuerit sub modo et forma superius comprehensis.

Actum est hoc pridie idus aprilis, anno Domini MCCXL quarto.

A.C.A., C., perg. 1133 Jaume I. B.

5

1248, setembre, 9.

Testament d'Arnau de Ponts, en què elegeix ésser enterrat al monestir de Santes Creus, al qual deixa el seu cavall i la quadra de la Servera, situada al terme de Montbrió. Institueix hereva universal dels seus béns a sa filla Saurina, i estableix, entre altres disposicions, que si aquesta mor sense descendència legítima, el castell de Montbrió, amb totes les seves pertinences i drets, sigui donat a dit monestir, salvant en tot els drets de la seva dona Saura de Castellet.

Hoc est translatum scilicet ab alio translato bene et fideliter translatum IIII idus septembris, anno Domini MCLLXIII, quod quidem translatum sub hiis verbis continetur. Hoc est translatum sumptum ab alio translato fideliter translatum cuius series sic continetur. Hoc est translatum fideliter factum III idus novembris sub anno Incarnationis Domini MCCXL nono cuiusdam testamenti in quo sic habetur. Quum nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco ego Arnaldus de Pontibus, infirmitate detentus, adhuc in meo pleno sensu et memoria atque loquela integra, facio meum testamentum et eligo manumissores meos, scilicet venerabilem Raimundum de Cardona et Peramolam et Gombaldum de Rabinato, quibus sine eorum dampno dono et concedo licenciam et potestatem plenarie distribuendi et ordinandi omnes facultates meas et singulas prout in hoc testamento scriptum invenerit si me tamen mori contigerit antequam aliud faciam testamentum. In primis eligo sepulturam meam in monasterio Sanctarum Crucum, cui dimitto cavallum meum et quadram de Sa Servera simul cum omni iure, fatiga et donacione et ut melius ego habeo vel habere debeo aliquo modo vel racione aliqua. Qui locus est in termino castris de Montebrione; et dimitto arma mea Sancte Marie de Alguara; et dimitto monasterio de Pedragalli viginti migerias furmenti censuales, quas accipiat in dominico meo de ses Closes, qui est in termino de Tailladello; et reddo Sancte Marie de Sedi Urgelli illam miliciam de Monterubeo quam ei abstuleram et dono ei etiam quidquid iuris in ea habeo vel habere debeo, et confirmo ecclesie des Tailladel illam donacionem duarum perrarum quam ei feceram.

Volo etiam et mando quod omnes iniurie, rapine mee et debita omnia ad plenum restituantur et persolvantur, quibus solvendis et restituendis dimitto castrum meum de Monterubeo quod volo ut vendatur et de precio vero ipsius vendicionis habeat domina Saura uxor mea centum morabetinos, residuum vero si non sufficeret ad persolvenda omnia et complenda assigno omnia alia bona mea mobilia et immobilia ubicumque sint. Ita quod manumissores mei prefata ea omnia tamen teneant quousque omnes iniurie mee et rapine et debita plenarie restituantur et solvantur, salvo^a in omnibus sponsalicio uxoris mee domine Saure, quod hanc habeat plenarie super omnibus castris et bonis meis universis, excepto castro de Monterubeo quod volo quod vendatur pro iniuriis meis restituendis, cui venditori ipsa consenciat et firmet et deductis mille morabetinis sui sponsa-

licii, quos ipsa propria voluntate dedit michi ad iniurias iniurias^b restituendas. Dimitto in posse Gombaldi de Rabinato cavallum meum maiorem et cuppam argenteam ita quod in continenti post obitum meum de omnium predictorum precio restituat integriter omnes iniurias quas feci in castro de Pasenant et de Foneilleres et de Talavera et de Aquilela et de Guimera. Et si forte hoc non sufficeret quod de aliis meis bonis predictis plenarie satisfacerent. Dimitto domino episcopo Ugelli c solidos pro quodam caballo quem habui [...] e ab ipso. Dimitto fratri meo Petro de Podioviridi castrum meum de Salaviridi integriter. Dimitto in posse domine Saure uxoris mee scuterium meum Petrum de Pedros ita quod ipsa bene se habeat erga ipsum. Preterea volo quod ipsi Petro de Pedros solvatur ei debitum quod sibi debeo super miliciam de Monterubeo ei a me assignatam; dimitto etiam ipsi Petro mansum meum dez Coz, ita tamen quod ipsum teneat pro herede meo.

Rogo preterea dominum Petrum de Montepalacio et meos probos homines de Monterubeo quod concedant testamentum meum et sint obedientes abbati Sanctarum Crucum et Gombaldo de Rabinad in omnibus que ipsi facere voluerint, et quod indulgant michi amore Dei quidquid mal eis intuli sive feci et quod attendant illi vel illis cui vel quibus ipsi voluerint. Recognosco me debere Guillelmo Gilberto de Cardona c solidos quos mando quod sibi solvantur. Dimitto Raimundo de Calvera l solidos. Volo et mando quod solvantur mea debita que debeo in Tarrega specialiter debitum Guillelmi Granelli et alia que vestra aparuerint. Preterea volo et mando quod si forte iniuriatus sum Bernardo de Ofegato et Petro filio eius in aliquo racione castrum de Tailadello quod eis restituatur et emendetur. Insuper instituto^c michi heredem meam Saurinam filiam meam in omnibus bonis meis mobilibus et immobilibus, videlicet in villa et castro de Pons et de Acrimonte et de Tailladello et de Montebrione et in omnibus aliis meis locis excepto castro predicto de Monterubeo quod volo et mando ut vendatur pro restituendis iniuriis meis et rapinis et solvendis predictis meis debitis nominatis et non nominatis ut predictum est: ita videlicet quod si forte decesserit vel obierit sine prole legitima quod castrum de Pons^d revertatur Petro de Belvis, et castrum de Acrimonte Bertrando de Perexenz, et castrum de Taladello Berengario de Podioviridi. Ita tamen quod ipse Berengarius de Podioviridi donet premitus a n Peramolam ccc aureos quos ei dimitto, salvando in omnibus sponsalicio uxoris mee predictae ut predictum est.^e

Volo preterea et mando quod pater meus Guillelmus de Podioviridi cum uno scuterio habeat victum et vestitum omnibus diebus vite ipsius Guillelmi super honore meo si accipere voluerit. Volo et mando ob remedium anime mee quod quicumque sive miles sive aliquis homo et femina de Tailladello qui sunt sub dominio meo voluerit darse et dimittere aliquid mobilem et immobilem monasterio et conventui de Pedregali^f quod possit facere franche et libere et quiete. Castrum vero de Montebrione cum omnibus suis pertinentiis volo quod ob remedium anime mee revertatur monasterio prefato Sanctarum Crucum, ita quod donet premitus monasterio de Pedregalli ccc aureos. Volo preterea et supplico quod bestie quas occidi apud

Belestar quod emendetur, et duo asini quos habui de Floreiacs et dampnum ignis quem alicubi apposui, volo similiter quod plenarie emendetur. Preterea volo et mando quod filia mea vel maritus eius cum habuit quod dent a'n Olivela cavaleriam. Dimitto et dono predictae domine Saure uxori mee omnibus diebus vite sue meum molendinum de Taladello. Dimitto in posse filie mee predictae filium Petri de Rocamora, det ei cavaleriam. Preterea dono a'n Canos omnibus diebus vite sue baiulliam de Montebrione.

Item volo et suplico quod de cetero in omnibus castris non fiat questia, et dimitto eam per me et per omnes meos presentes et posteros pro salute anime mee et meis hominibus in perpetuum et hoc precipio districte quod non frangatur immo observetur inviolabiliter. Volo et mando quod abbas Sanctarum Crucum et Gombaldus de Rabinato vendant castrum meum de Monterubeo, et de precio eiusdem restituant et solvant debita et iniurias et rapinas meas deductis c morabetinis domine Saure ut superius est expressum. Rogo Petrum de Montepalacio et omnes probos homines de Monterubeo quod concedant vendicionem quam ipsi fecerint de castro antedicto.

Actum est v idus septembris, anno Domini MCCXLVIII.

A.C.A., C., per. 1133 Jaume I. A.

- a *salvo sponsalicio*, al marge, i amb lletra diversa a la del document.
- b *iniurias*, repetit.
- c *institucio*, al marge.
- d *substitutio*, al marge.
- e *sponsalicium*, al marge.
- f *legatum Pedregalli*, al marge.

6

1266, febrer, 5.

Guillem Calbet, jutge delegat pel rei Jaume, en el litigi sorgit entre Saura de Ponts i el monestir de Santes Creus per raó de la possessió del castell de Montbrió, sentència per incomparexença de la dita Saura, i fins que sigui feta la causa sobre la propietat de dit castell, que el monestir tingui la possessió del castell, segons consta al testament d'Arnau de Ponts, i condemna a la dona a pagar 50 morabatins d'or que la seva filla Saurina havia llegat en testament a la comunitat de Santes Creus.

Noverint universi quod cum inter fratrem Petrum de Segurio procuratorem abbatis et monasterii Sanctarum Crucum ex una parte, et nobilem dominam Sauram de Pontibus ex altera, fuisset orta materia questionis super castro de Montebrione et super quinquaginta morabatins legatis eidem monasterio a Saurineta filia quondam Arnaldi de Pontibus ut in libello per procuratorem monasterii in iudicio oblato plenius continetur. Et cum in processu cause fuisset ex parte domine exceptio proposita racione dotis et sponsalicii sui in qua petitione procedi et probationes admitti procuratore, monasterii asserente, hoc fieri non debere, super hoc articulo lata fuit interlocutoria scilicet

quod super ipso ulterius non procederetur set primo rimesio fieret ad libellum a qua interlocutoria dicta domina appellavit, cuius appellacio admissa non fuit pluribus racionibus ut hec omnia superius declarat actorum series manifeste. Et cum post predictas dies peremptoria fuisset assignata domine Saure quod die iovis scilicet nonas ffebruarii coram iudice compareret et rimederet libello, hoc facere recusavit, unde ego Guillelmus Calbeti, a domino Iacobo, Dei gracia rege Aragonum, iudex delegatus, auditis hinc propositis et inde cum domina Saura citata fuerit per me semel, bis, ter et quater et ultimo peremptoria quod libello procuratoris monasterii iudici oblato rimederet et non solum respondere set eciam ante me venire contempsit. Ideo sentencialiter pronuncio fratrem Guillelmum de Tarrachona, procuratorem monasterii in hac causa novitez constitutum et abbatem Sanctarum Crucum et monachos et fratres eiusdem monasterii fore mitendos causa rei servande in possessionem castri de Montebrione et terminorum eius et omnium iurium ad dictum castrum pertinentium aliqua racione dicte domine ausencia non obstante cum Dei presencia repleatur michi et enim constat summarie per testamentum Arnaldi de Pontibus dictum castrum de Montebrione pertinere abbati et monasterio Sanctarum Crucum racione legati seu fideicomisse facti in eodem testamento. Item pronuncio detur procurarem et abbatem et monachos et fratres dicti monasterii fore mittendos in possessionem causa rei servande castri de Montebrione et tocuis iuris ipsius racione quinquaginta morabatinorum quos domina Saurina filia Arnaldi de Pontibus eidem monasterio in suo ultimo testamento legavit. Hec autem dico salva questione proprietatis suo loco et tempore agitanda. In expensis vero factis circa hanc littem per procuratorem monasterii premisi iudicis taxacione et saciamento procuratoris averatis dominam Sauram condempno.

Lata fuit hec sententia nonas ffebruarii anno Domini millessimo cc sexagesimo quinto, presentibus Arnaldo de Gauterio, Arnaldo de Turrefracta, pellipario, Raymundo Coguz, Guillelmo d'en Torres, et Bernardo Fornerio.

Ego Guillelmus Calbeti iudex subscribo. Sig+num mei Arnaldi de Solanis, notarii publici Ilerdensis, qui mandato Guillelmi Calbeti iudicis predicti, hanc sententiam scripsi.

A.C.A., O.M., Secció 2.ª, Armari 13, lligall 5, n.º 1, doc 3.

7

1269, març, 8. Barcelona.

Concòrdia entre Saura de Ponts i l'abat i convent de Santes Creus. per la qual es determina que dita Saura tindrà dotze parts de les quinze amb què ha estat dividit el castell i terme de Montbríó, i Santes Creus les tres restants. A més, per tal de pagar els 50 morabatins que la seva filla Saurina havia llegat en testament al monestir, aquest percebrà fins que sigui totalment pagada dita quantitat tots els ingressos que té a Montbríó l'esmentada Saura.

In nomine Domini amen. Noverint universi quod olim causa seu

controversia mota fuit inter Ianuarium, abbatem monasterii Sanctarum Crucum et conventum dicti monasterii nomine dicti monasterii, agentes ex una parte, et dominam Sauram de Pontibus se deffendentem, ex altera, coram Bernardo Analarii Ilerdensi archidiacono, iudice delegato inter partes ab illustri domino Iacobo Dei gracia Rege Aragonum, Maioricarum et Valencie, Comite Barchinone et Urgelli et domino Montispesulani. Qui iudex inter dictas partes pronunciavit diffinitive ut in instrumento inde confecto manu Raimundi de Roviera, publici notarii plenius continetur. A qua sententia per dictam Sauram vel per eius procuratorem ad dictum dominum Regem extitit appellatum. In qua causa appellacionis per dictum dominum Regem diffinitive pronunciatum fuit ut in instrumento signato manu Simonis de Sancto Felicio, scriptoris ipsius domini Regis, sigillato sigillo pendenti dicti domini Regis plenius continetur.

Cumque dicta domina Saura diceret et proponeret coram eodem domino Rege quod ipsa pro legitima seu racione legitime sive successione Saurine filie sue et Arnaldi de Pontibus, quondam mariti sui, habere deberet in dicto castro de Montebrisono, de quo fit mencio in dictis sentenciis tresdecim partes, et dictus abbas videlicet frater Ianuarius, frater Raimundus de Osona syndicus dicti monasterii dicerent quod dicta Saura debebat habere pro sua legitima ex persona dicte filie tantum octo partes de quindecim partibus in dicto castro, et dictum monasterium residuas septem partes de quindecim partibus secundum goticam et usum terre in qua situm est dictum castrum, et super dicto usu multi testes et instrumenta sententiarum hinc inde producti essent in curia dicti domini Regis, tandem ad tollendos dubios eventus litis ad transaccionem et compositionem dicte partes ut infra sequitur devenerunt. Convenerunt siquidem dicte partes et amicabiliter et concorditer transegerunt, videlicet quod dicta domina Saura habeat et habere debeat in dicto castro et iuribus et pertinenciis suis duodecim partes de quindecim factis sive faciendis de dicto castro et pertinenciis eius, et dictus abbas et syndicus nomine dicti monasterii, habeant et habere debeant tres partes residuas de dictis quindecim partibus. Ita quod dicta domina Saura habeat quatuor partes de dicto castro et iuribus et pertinenciis eius, et dictum monasterium quintam partem liberam et expeditam ab omni obligacione que facta sit per dictam dominam Sauram. Cedentes sibi ad invicem dicte partes ex dicta causa transaccionis et compositionis iura et acciones utiles et directas sibi competencia et competentes in dictis partibus ex dicta compositione adiudicatis in dicto castro et iuribus et pertinenciis eius eisdem partibus prout supra assignatum est se ad invicem in rem suam procuratores constituentes. Ita quod dicta domina Saura de cetero pacifice et quiete et sine aliqua contradiccione tenere et possidere possit dictum castrum et iura et pertinencia ipsius pro dictis duodecim partibus de quindecim factis sive faciendis de eodem castro et iuribus eiusdem, et dictum monasterium pro residuis tribus partibus. Ita quod utraque pars in dicto castro pro dictis partibus adiudicatis habeat merum et purum dominium, se ad invicem dicte parte constituentes se possidere dictas partes sic ipsis partibus adiudicatas, et insuper dicta domina Saura promisit ex dicta causa transaccionis et compositionis solvere ipsi abbati nomine dicti mo-

nasterii illos quinquaginta morabetinos aureos in quibus dicta domina Saura per dictum archidiaconum et per dictum dominum Regem extitit condempnata ut in sentenciis predictis plenius continetur.

Concedens et volens dicta domina Saura quod dictus abbas et syndicus predictus nomine dicti monasterii habeant et percipiant in solutione dictorum quinquaginta morabetinorum fructus et intratas dicti castri pro partibus ipsius domine Saure quousque ipsi abbati et sindico nomine dicti monasterii de dictis quinquaginta morabetinis fuerit integre satisfactum, et percipiant suo iure fructus pro duabus partibus ad dictum monasterium pertinentibus de dictis quindecim partibus illius temporis quod fluxit a tempore litis contestate in dicta causa citra coram dicto archidiacono Ilerdensi ab expensis vero factis occasione dictarum causarum se dicte partes ex causa dicte transactionis et compositionis dicte partes se ad invicem absolverunt. Que partes dictam transactionem et compositionem se ratam et firmam habere et tenere omni tempore sollempniter promiserunt et nullo tempore contravenire per se vel per interpositam personam aliqua iuris vel facti subtilitate, quod si altera dictarum partium contra faceret et altera pars dampnum vel gravamen inde incurreret sumptus vel expensas faceret totum illud quantumcumque esset altera pars alteri dare et resarcire promisit. Credentes sibi ad invicem de dictis dampnis et gravaminibus, sumptibus et expensis solo simpliciter verbo sine probatione et omni genere probationis. Insuper dicti abbas et syndicus promiserunt nomine dicti monasterii dicte domine Saure se curaturos et facturos quod conventus dicti monasterii predictam transactionem et compositionem omni tempore ratam et firmam habeat et teneat et nullo tempore contra venient et ipsam transactionem et compositionem laudabit et approbabit expressim infra octo dies ex quo dictus abbas per dictam dominam Sauram vel eius procuratorem de dicta ratificatione facienda fuerit requisitus. Obligantes dicte partes sibi ad invicem pro predictis omnibus et singulis omnia bona sua presentia et futura, videlicet dictus abbas et dictus syndicus bona dicti monasterii, et dicta domina Saura propria bona sua. Renunciantes expressim omni iuri et rationi, foro, usui et consuetudini propter quod seu quam contra predicta venire possent, vel aliquid de predictis inde infringere vel revocare.

Acta sunt hec in civitate Barchinone, in domo Petri de Palacio ante puteum de Moratan, anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo sexagesimo octavo, octavo idus marcii.

Testes fuerunt ad hoc vocati et rogati Arnaldus de Picalquerio, magister Berengarius de Pulcrovicino, canonicus Barchinone, Bertrandus de Turlanda, prior Sancti Iohannis de Fontibus, Bernardus Farex, vicarius de Ceritania, Petrus Ancelini, Berengarius de Castellono, Arnaldus de Podioventoso et dominus Albertus de Lavania iudex dicti domini Regis.

Sig+num domine Saure de Pontibus, que predicta omnia et singula laudavit, approbavit et confirmavit. Sig+num fratris Ianuarii, abbatum Sanctarum Crucum, qui hoc firmat.

Ego frater Petrus prior subscri+bo. Ego frater Arnaldus Marchoni subscribo. Ego frater Bernardus de Matera subscribo. Ego frater Raimundus de Osona, syndicus, subscribo. Ego frater Bernardus de

Pino cellararius, subscribo. Ego frater Petrus subprior subscribo. Ego frater Bernardus de Ripa precentor subscribo. Sig+num fratris Bernardi Morages, hospitalaris. Sig+num fratris Francissi Granelli, infirmarii. Ego frater Barnabas, magister conversorum, subscribo. Sig+num fratris Petri, vestiarii. Sig+num fratris Petri de Podio. Ego frater Petrus de Riaria subscribo. Sig+num mei Aicardi Aberti, publici notarii in tota terra et iurisdiccione dicti domini Regis, qui mandato et rogatu utriusque partis hanc cartam per alfabetum divisam scribi feci, anno et die prefixis.

A.C.A., C., per. 1964 Jaume I. Original partit per ABC.

8

1269, setembre, 20.

Saura de Ponts, per remei de la seva ànima i de les del seu marit Arnau de Ponts i filla Saurina de Cabrera, possessiona a l'abat Gener i al convent de Santes Creus de tot el castell i terme de Montbrió, per raó de la donació i venda que de dit lloc va fer al monestir.

Notum sit cunctis quod nos nobilis domina Saura de Pontibus per nos et nostros gratis et ex certa ciencia, non vi coacta nec dolo aliquo seducta vel circumventa set bono animo et gratuita voluntate cum hoc publico instrumento perpetuo valituro, ob remedium animarum nostri et nobilis viri Arnaldi de Pontibus, mariti nostri, et Saurine de Capraria, filie nostre, quondam, tradimus, ponimus in corporalem possessionem ac tenedonem mitimus beatissimam Virginem Mariam Dei genitricem et monasterium Sanctarum Crucum et vos dominum fratrem Ianuarium, abbatem ipsius monasterii, tanquam presentem receptorem dicte possessionis nomine dictorum monasterii et conventus, de toto castro Montisbrionis seu villa et omnibus terminis, militibus et castlanis, hominibus et feminabus ibi habitantibus et in posterum habitaturis et omnibus iuribus et pertinentiis universis et omnibus aliis specialiter et generaliter ad nos et dictum castrum expechtantibus et pertinentibus et pertinere debentibus quoquo iure vel modo aut eciam racione, quam tradicionem possessionis vobis predictis facimus ex causa donacionis et vendicionis quam vobis fecimus de dicto castro et omnibus aliis sicut in instrumento ipsius donacionis et vendicionis plenius continetur.

Actum est hoc duodecimo kalendas octobris anno Domini MCC sexsagessimo nono.

Sig+num nobilis domine Saure predicte qui hec laudamus, concedimus adque firmamus testesque firmare rogamus. Sig+num Bernardi capellani ecclesie dicti castri. Sig+num Petri de Monteacuto. Sig+num Guillelmi filii eiusdem Petri de Montebrione. Sig+num Petri Rubei, presbiteri de Regali, testium huius rey. Sig+num Gueraldi de Portali, rectore ecclesie de Regali, et notarii publici loci eiusdem qui hec scripsit et presens fui recepcionis posesionis predicte.

A.C.A., O.M., Secció 2.ª, Armari 13, lligall 5, n.º 1, doc. n.º 8.

Sentència pronunciada per Berenguer de Quadres, oficial de l'arquebisbe de Tarragona i per especial manament d'aquest, sobre la possessió del castell de Montbrió, la qual reivindicaven el Mestre del Temple a Catalunya i l'Abat de Santes Creus. El dit jutge sentència que l'orde del Temple té més drets que el dit monestir a la possessió del dit lloc, en aquelles parts que tenia Saura de Ponts el dia 31 d'agost de 1269, data en què va vendre Montbrió a l'orde del Temple.

In nomine Sancte et individue Trinitatis. Suscitata super castro de Montebrione Terrachone diocesis inter venerabilem Magistrum Milicie Templi ex una parte et abbatem et conventum monasterii Sanctarum Crucum dicte diocesis ex altera, coram reverendo patre domino Bernardo, divina providencia Terrachone archiepiscopo questione, frater Arnaldus de Timor, comendator de Barberano, procurator dicti Magistri, petitionem suam obtulit in hunc modum: Coram vobis, Reverende pater et domine Bernarde, miseracione divina Terrachone Archiepiscopo proponit frater Arnaldus de Timor, comendator de Barberano, procurator venerabilis fratris Arnaldi de Castronovo, magistri domorum Milicie Templi in Aragonia et Cathalonia, quod nobilis domina Saura de Pontibus vendidit dicto Magistro et aliis fratribus Templi castrum de Montebrione cum omnibus iuribus et pertinenciis suis et se ipsum castrum nomine Templi constituit possidere. Unde cum per hoc dominium dicti castri vel quasi sit in Templum translatum, petit procurator predictus, nomine predicti magistri et aliorum fratrum, per vos dominum Archiepiscopum prefatum sentencialiter pronunciari castrum predictum pertinere ad Templum iure domini vel quasi, et Templum in habendo et detinendo dominio vel quasi ipsius castri potiora iura habere quam abbas et monasterium Sanctarum Crucum quibus, ut dicitur, dicta domina Saura vendidit dictum castrum postea quam ipsum vendiderat Magistro et fratribus Templi predictis. Hec petit et ponit salvo iure addendi et dicendi, et cetera.

Cui petitioni frater Raymundus de Osona sindicus abbatis et conventus monasterii supradicti respondens obtulit responsionem cum petitione in modum reconventionis ut sequitur: Salvis excepcionibus et defensionibus facti et iuris competentibus et competituris, et salva reconventionem quam in continenti factum est in presencia vestra, venerande pater et domine Bernarde, divina miseracione archiepiscopo Terrachone, litem contestando respondens frater Raymundus de Osona procurator sive yconomus monasterii Sanctarum Crucum libello seu petitioni fratris Arnaldi de Timor, comendatoris de Barberano, procuratoris venerabilis fratris Arnaldi de Castronovo, Magistri domorum Milicie Templi in Aragonia et Cathalonia, negat narrata prout narrantur in ipso libello seu petitione esse vera, et dicit petita fieri seu pronunciare non debere. Protestatur tamen quod si aliquid ex adverso probaretur quod non credit, ipse yconomus

ostendet suo loco et tempore tale quid quod probatum ex parte altera, sibi et dicto monasterio nil nocebit. Et in modum reconventionis dictus yconomus Sanctarum Crucum proponit dicens quod nobilis domina Saura de Pontibus vendidit pro septingentis viginti quinque aureis et trescentis quinquaginta solidis Barchinone monete ternalis dompno Ianuario abbati et conventui eiusdem monasterii imperpetuum castrum et villam de Montebrione, cum omni fortitudine sua et omnibus terminis et pertinenciis suis, et cum omnibus militibus, castlanis, hominibus et feminis, et cum omnibus iuribus et omnibus aliis que usui hominum pertinent vel pertinere debent et possunt, et se ipsam illud castrum cum omnibus que in eodem de facto possidet vel quasi nomine dicti abbatis et eius conventus constituit se possidere.

In cuius eciam tradite possessionis signo tradidit molendina que habebat in termino dicti castri. Et habuit et recipit numerando in solidum a dicto abbate et conventu precium antedictum. Unde, cum per hoc, possessio et dominium dicti castri vel quasi sit in abbatem et conventum predictos translata, translatum petit dictus yconomus nomine abbatis et conventus iamdictorum per vos, reverende pater Archiepiscopo, sentencialiter pronunciari iamdictum castrum et villam predictam et possessionem vel quasi ipsorum, cum hominibus, feminis, iuribus et pertinenciis suis, et ceteris predictis pertinere iure dominii vel quasi ad abbatem et conventum prelibatos et eosdem in habendo et tenendo ipsum castrum et dominium et possessionem vel quasi, et alia ipsius potiora iura habere quam Templarios supradictos rationibus insertis superius. Et quia iamdicta domina Saura ante prefatam vendicionem quam dicunt Templarii sibi esse factam, perfecte vendidit et possessionem vel quasi tradidit abbati et conventui predictis et precium recepit ab eisdem ut dictum est supra. Revocando penitus si quam forte fecit alienacionem, quam non credit se fecisse. Hec proponit ad presens dictus yconomus salvo iure addendi et dicendi et cetera. Cui quidem petitione in modum reconventionis oblate per dictum fratrem Raymondum dictus frater Arnaldus respondit hoc inodo, salvis exceptionibus omnibus et deffensionibus competentibus et competituris fratris Arnaldi de Castronovo, Magistro domorum Miiicie Templi in Aragonie et Catalonia et aliis fratribus Templi, respondet Arnaldus de Timor procurator Templi, ad petitionem sindici monasterii Sanctarum Crucum litem contestando et negat narrata prout narrantur, et ideo dicit petita fieri non debere. et proponit excipiendo quod si forte dicta domina Saura vendidit, quod non credit, abbati et monasterio Sanctarum Crucum castrum de Montebrione quod eadem domina Saura venderat iam ipsum castrum Magistro et fratribus Templi cum omnibus iuribus et accionibus competentibus ipsi domine Saure in ipso castro, et quod tradidit et constituit se possidere ipsum castrum nomine Magistri et fratrum Templi.

Quibus petitionibus et responsionibus oblatis fuerunt facte positiones hinc inde ac responsiones ad easdem secute. Fuit eciam prestitum sacramentum de calumpnia a procuratoribus supradictis et super negatis in dicta probacio. Fuerunt testesque recepti, et eorum dicta postmodum publicata, et super ipsis fuit habita collacio et examinacio diligenter. Et ad fundandam intencionem suam produxit pars utrali-

bet instrumenta. Nos igitur Berengarius de Quadriis, officialis domini Archiepis supradicti, cuius mandato speciali de causa presenti cognovimus, visis ac diligentissime perscrutatis omnibus supradictis et aliis universis que partes predictae coram nobis dicere seu proponere voluerunt, deliberatione habita iuxta possibilitatis nostre fragilitatem, iusticiam prosequi affectantes, respicientes ad illum solum cuius iustum iudicium expectamus, post predictorum procuratorum renunciacionem et cause conclusionem, sentencialiter pronunciamus castrum predictum de Montebrione pertinere ad Templum predictum iure domini vel quasi. Et Templum in habendo et detinendo dominio vel quasi ipsius castri potiora iura habere quam abbas et monasterium Sanctarum Crucum predicti, in hiis partibus quas domina Saura de Pontibus habebat in dicto castro de Montebrione anno Domini m̄cclx nono pridie Kalendas septembris, in cuius domine Saure locum dictum Templum successit ratione vendicionis ei facte per dominam antedictam.

Et in predictis omnibus dictum fratrem Raymundum de Osona, procuratorem dictorum abbatis et conventus et ipsos abbatem et conventum dicto fratri Arnaldo de Timor, procuratori dicti Magistri et fratrum Templi, ac ipsis Magistro Templi et fratribus per hanc nostram sentenciam condemnamus predictis fratri Raymundo, abbati et conventui super premissis perpetuum silentium imponentes cum intencionem fratris Arnaldi de Timor procuratoris predicti fundatam invenerimus sufficienter per legitima documenta, contra que nichil ex adverso positum legitimum extitit et probatum.

Lata sententia nono Kalendas februarii anno Domini millesimo cclxx quarto, in consistorio castri domini archiepiscopi Terrachone, presentibus fratre Arnaldo de Timor et fratre Raymundo de Osona, procuratoribus predictis, presentibus testibus Guillelmo de Torrentibus, milite, Guillelmo de Castelleto, clerico, Bernardo Olivarii, rectore ecclesie de Turre, Guillelmo de Torrentibus, clerico, clericis domini archiepiscopi supradicti, et Petro de Monteacuto, Guillelmo Roger et pluribus aliis.

Ego Berengarius de Quadris, officialis predictus, qui hanc sentenciam tuli, subscribo et ei sigillum meum apponi feci. Sig+num Iacobi de Palaciolo, dicti domini officialis notarii publici et iurati, qui mandato eiusdem hanc sentenciam scripsit et clausit loco, die et anno prefixis.

A.C.A., O.M., Secció 1.ª, Barberà, perg. 78.

10

1277, agost, 28.

Fra Marti, per manament de fra Guillem d'Abellars, comanador de Barberà, presenta a fra Gener, abat de Santes Creus, una carta citatòria del jutge aclesiàstic de Tarragona Berenguer de Quadres, sobre la percepció del delme del castell de Montbríó.

Notum sit cunctis quod in presencia mei tabellionis et testium infrascriptorum frater Martinus, de mandato fratris Guillelmi d.Abe-

lars, Comendatore Barberani, presentavit quandam litteram citacionis fratri Ianuario, abbati Santarum Crucum, apud domum Sanctarum Crucum et factam atque missam per dominum Berengarium de Quadris, officialem domini archiepiscopi Terrachone. Et fuit presentata domino abbati y kalendas septembris anno Domini mCCLXXVII, cuius tenor litere talis est ut sequitur.

Reverendo patri ac domino fratri Ianuario, abbati Santarum Crucum, Berengarius de Quadris, officialis domini archiepiscopi Terrachone, salutem in Domino. Ex parte Comendatoris de Barberano conquerendo propositum extitit coram nobis quod cum olim promiseritis hominibus de Montebrione vos empturum castrum, villam et terminum dicti de Montebrione, et per hoc homines dicti loci eximere et liberare a iurisdicione domine Saure de Pontibus, eos in ius et dominium vestri monasterii reducentes, ipsi homines, ex causa predicta, promisserunt vobis solvere per quindecim annos decimam omnium fructuum quos predicto tempore percipere in castro contingeret supradicto. Verum cum vos predicta, ut asseritur, non compleveritis licet per quinque annos, ex causa predicta, decimam receperitis memoratam, petiit dictus comendator qui se asserit cessionem habere super dictam decimam ab hominibus supradictis sibi per nos iusticiam exhiberi. Quare paternitatem vestram requirimus et rogamus et ut cum dominatione vestra loquamur, obtenta venia ex parte dicti domini archiepiscopi, vobis dicimus iniungentes quatenus super premissis satisfaciatis Comendatori predicto vel de ipsis componatis amicabiliter cum eodem. Alioquin die martis, que erit ii kalendas septembris, per vos vel per procuratorem vestrum sufficientem ad nostram veniatis presenciam Terrachone dicto Comendatori ut de iure fuerit responsuri. Quam die martis pro tribus edictis vobis perhemptoriam assignamus si veneritis vel non nos ipsa die vel ex tunc cum nobis visum fuerit procedimus in dicto negocio contra vos quantum poterimus iusticia mediante.

Datum Terrachone x kalendas septembris anno Domini mCCLXXVII.

Testes ad hoc fuerunt Berengarius Alamani et Raimundus Bisbal de Villaratunda, et frater Galsaranus de Tous. Ego Guillelmus de Buco, rector ecclesie Barberani et publicus tabellio qui interfui huic presentacioni et hoc meo sig+no confirmo cum litteris suprapositis in IIII linea ubi dicitur litere, et cum literis dapnatis in X linea ubi dicitur cum.

A.C.A., O.M., Secció 1.ª, Barberà, perg. 92.

11

1277, novembre, 19.

Fra Simó de Lator, visitador de l'orde del Temple als cinc Regnes d'Espanya, juntament amb diversos Comanadors de Catalunya, atenant que per raó de la venda que féu a l'orde Saura de Ponts dels castells de Montbrió i de Talladell, s'obligaren els dits frares a donar aliments i vestit a Galcerà i Guillem, fills de Pere de Montagut, mentre visquessin, concedeixen i accepten dita obligació

a favor de Berengueró, l'altre fill de Pere, arran de la mort de Galcerà.

Sit notum cunctis quod nos frater Simon de Lator visitator in quinque Regnis Yspanie, cum consilio et voluntate fratris Petri de Tous, Comendator Miraveti et tenentis locum magistri en Arago et in Catalonia, et fratris Arnaldi de Timor, castela Montissoni, et fratris Guillelmi d'Abeylars, comendator Barberani, et fratris Guillelmi de Miravet, comendator Gardenii, et fratris Petri de Muntpao, comendator Corbinis, et aliorum fratrum, per nos et successores nostros, attendentes quod tempore vendicionis quam fecit nobis et Templo domina Saura, uxor quondam Arnaldi de Pontibus, de castro de Muntbrio et de Taladel, quod fratres Templi obligaverunt se dare Galçerando et Guillelmo de Muntagut filiis Petri de Munttagut, ut in instrumento vendicionis dictorum castrorum vidimus contineri, panem et aquam et vestitum omnibus diebus vite ipsorum, propterea, attendentes quod dictus Galcerandus debitum persolverit naturale, volentes facere gratiam specialem dicto Petro de Muntagut, volumus et concedimus quod Berengueronus filius dicti Petri de Muntagut habeat et percipiat omnibus diebus vite sue panem et aquam et vestitum in domo de Barberano sicut dicto Galcerando de Muntaguto fuerat hoc concessum.

Actum est hoc XIII kalendas decembris anno Domini MCCLXXVII.

Sig+num fratris Simon de Lator. Sig+num fratris Petri de Tous. Sig+num fratris Arnaldi de Timor. Sig+num fratris Guillelmi d'Abeylars. Sig+num fratris Guillelmi de Miravent. Sig+num fratris Raimundi de Montpao, qui hoc laudamus, firmamus et concedimus testesque firmare rogamus.

Sig+num Galçeran de Vilafrancha, Sig+num Petri de Muntayana, huius rey testium. Ego Petrus Guaamer, presbiter in domo Templi, hoc scripsi iussu predictorum et meum + signum imposui.

A.C.A., O.M., Secció 1.ª, Barberà, pergami 91.

12

1286, juny, 24.

Saura de Ponts reconeix a fra Guillem d'Abellars, comanador de la Casa del Temple de Barberà, i als seus successors, haver rebut 1.100 sous barcelonesos de tern que li devien per raó de la pensió del proppassat any del violari.

Notum sit cunctis quod nos nobilis dompna Saura de Pontibus per nos et nostros confitemur et recognoscimus in veritate cum hoc publico instrumento vobis domino fratri Guillelmo de Abelyariis, comendatori Milicie Templi de Barberano, et successoribus vestris quod vos solvistis nobis et satisfacistis numerando insolidum ad voluntatem nostram de mille et centum solidis barchinonensium de terno quos debabatis nobis racione violarii nostri istius anni presentis proxime preteriti, ex quibus a vobis bene paccata sumus nostre voluntati renunciando omni excepcioni non numerate et non recepte pec-

cunie et doli, et quia de predictis mille et centum solidis Barchinonensium predicti violarii nostri vobis plenarie et integre ad nostram voluntatem ut supra contentum est a vobis solutum et satisfactum est, facimus vobis inde et successoribus vestris firmum et perpetuum pactum super predictis mille et centum solidis barchinonensibus predicti anni de non petendo et de non conveniendo vobis et vestris successoribus in predictis perpetuum silentium imponendo, res nostras mobiles et immobiles presentes et futuras vobis et vestris successoribus pro dictis racionibus obligamus.

Actum est hoc octavo kalendas iulii, anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo sexto.

Sig+num nobilis dompne Saure de Pontibus predicte que hec laudo, approbo atque firmo et a testibus firmari rogo. Sig+num Nicholai Avellani. Sig+num Guillelmi de Monteacuto, iurisperitorum. Sig+num Petri de Monteacuto de Regali, testium huius rei. Sig+num Geraldi de Portali, rectoris ecclesie et notarii publici Regalis qui hoc scripsi die et anno quo supra.

A.C.A., C., perg. 83 d'Alfons II.

13

1287, gener, 25.

Sança de Montbrió fa donació «inter vivos» a fra Gener, abat, i al monestir de Santes Creus, de tots els drets feudals que té al castell de Montbrió, amb la condició que el seu marit sigui acceptat a l'hospital de dit monestir, i que aquest s'obligui a donar-li menjar i vestit, i en el cas que el marit ho volgués, donar-li també l'hàbit de Cister.

Notum sit cunctis quod ego domina Sancia de Montebrione ex certa sciencia et spontanea voluntate dono titulo donacionis inter vivos, et trado domino Deo et Beate Marie et monasterio Sanctarum Crucum, et vobis fratri Ianuario, abbati, et toto conventui eiusdem monasterii, ob remedium anime mee et parentum meorum et viri mey Petri de Turre, iura feudalia omnia que habeo et habere debeo in castro de Montebrione et suis terminis et in omnibus suis locis, tam sedencia quam movencia, sive redditus que habeo in dicto castro et suis terminis cum omnibus iuribus et pertinentiis suis ut melius dici potest ad vestrum commodum et excogitari et ad omnes vetras vestrorumque voluntates perpetuo faciendas. Volo et retineo tamen quod vos recipiatis dictum maritum meum in ospitale dicti monasterii et teneamini sibi dare victum et vestitum sicut ei pertinet, et si ipse vellet recipere abitum tradatis ei. Item volo quod singulis annis in die obitus mei faciatis pietanciam conventui monasterii antedicti sicut alie pietancie fieri consueverunt in comemoracione anime mee et parentum meorum. Preterea ad malorem firmitatem, et in signum possessionis tradite, constituo me dictum feudum et omnia alia iura possidere nomine dicti monasterii quousque corporalem possessionem nati fueritis de predictis, retiendo in hanc donacione quod si ab hac infirmitate non obiero quod teneam dictum feudum et aliqua bona

predicta usufructuario iure tantum in vita mea, et post obitum meum, in continendi dictum monasterium accipiat propria auctoritate tanquam sua ipsa bona predicta ubicumque sint et solvat debita mea et iniurias de bonis meis.

Actum est hoc in convers[ac]ione Sancti Pauli, anno Domini MCCLXXXVI.

Testium Pere d'Alberes et Pere Figuera et Bernat Royg de Montebriane.

A.C.A., O.M., Secció 1.ª, Barberà, pergami 167.

14

1289, juny, 9.

Saura de Ponts reconeix haver rebut de fra Guillem d'Abellars, Comanador de la Casa del Temple de Barberà, 630 sous barcelonesos de tern dels 1.100 que li havien de pagar anualment a la pròxima festa de sant Joan, per raó del violari.

Notum sit cunctis quod ego dompna Saura de Pons, per me et meos confiteor et in veritate recognosco me habuisse et recepisse a vobis domino fratre Guillelmo Dabellars, comendatore Barberani, DCXXX solidos barchinonenses terni, de illis mille et c solidis dicte monete quod debetis michi solvere annuatim in proximo venturo festo sancti Iohannis Babtiste racione mei violarii pro quibus bona Templi sunt mei obligata. Unde promitto per cartam et solempnem stipulacionem quod amodo vobis vel vestris alterius non petam neque petere faciam racione predictorum denariorum. Immo vos et bona Templi ab omni petitione et demanda penitus absolvo et delibero, michi et meis perpetuum silencium impono et apocham de soluto. Si forte autem de tempore aliquam petitionem vel demandam contra istud everteret, carent meritum et effectum.

Actum est hoc v idus iunii anno Domini MCCLXXXIX.

Sig+num predicte dompne Saure, que hoc iussit scribi et firmari. Sig+num Nicholay Zavella, iurisperiti. Sig+num Berengarii de Montagut, testium huius rei. Ego Bernat Sucore, presbiter, iussu Guillelmi de Bucco, rectoris et publici notarii Barberani hec scripsi et hoc sig+num feci die et anno prefixis.

A.C.A., C., per. 7 de l'Apèndix d'Alfons II.

15

1290, setembre, 24.

Pere de Montagut confessa a fra Guillem d'Abellars, comanador de Barberà, defensar-lo en el cas que Gispert de Castellet li fes alguna demanda per raó dels 452 sous barcelonesos de tern que Nicolau de Savellà i Guillem de Montagut van rebre de la pensió del violari de l'any en què va morir Saura de Ponts.

Sit notum cunctis quod ego Petrus de Monteacuto per me et meos fateor et recognosco vobis fratri Guillelmo de Beylars, precepto-

ris Barberani, et successoribus vestris quod si Gizpertus de Castelet faceret vobis petitionem seu demandam racione ccccl et dos solidorum barchinonensium de terno quos ego, Nicholaus Zavela et Guillelmus de Monteacuto a vobis recepimus de violario domine Saura de Pontibus illius anni quod ipsa decessit et post mortem suam iuxta voluntatem dicte domine, promito vobis servare in dampno et parabo me petitione predicte si qua vobis facta fuerit per predictum Gizpertum racione predicta. Et quantum ad hoc obligo omnia bona mea, renuncio omni iuri pro me facienti.

Actum est hoc viii kalendas octobris, anno Domini mcc nonagessimo.

Sig+num Petri de Monteacuto, qui hoc firmo et concedo. Sig+num Petri Messeguer. Sig+num Petri d'Otgers, testium. Ego Galcerandus Mascaro presbiter, publicus notarius in Barberano pro Guillelmo de Buco, rectore ecclesie eiusdem loci, qui hoc scripsi et meum sig+num feci.

A.C.A., C., perg. 373 A d'Alfons II.

16

1290, setembre, 24.

Pere de Montagut, de Sarreal, i Nicolau de Savellà i Guillem de Montagut, confessen haver rebut de fra Guillem d'Abellars, comanador de Barberà, 452 sous barcelonesos de tern, per raó del violari de Saura de Ponts, difunta, segons ho disposà al seu testament.

Sit notum cunctis quod ego Petrus de Monteacuto, de Regali, et Nicholaus de Avellano, et Guillelmus de Monteacuto, per nos et nostros confitemur et in veritate recognoscimus vobis fratri Guillelmo de Abeylars, comendatoris Barberani, et successoribus vestris quod habuimus et numerando recepimus a vobis cccc et l et ii solidos barchinonenses de terno, de quibus bene paccati sumus nostre voluntati. Renunciando omni excepcioni non numerate peccunie et doly, quos a vobis recepimus et habuimus racione violarii domine Saura de Pontibus, quondam defuncte, post mortem suam iuxta voluntatem suam sicut in testamento suo plenissime continetur. Quare facimus vobis et vestris successoribus finem et legalem convenienciam de non petendo et nos [et] nostri perpetuum silencium imponemus, renunciando omni iuri pro nobis facienti.

Actum est hoc viii kalendas octobris, anno Domini mcc nonagessimo.

Sig+num Petri de Muntagut. Sig+num Nicholay Zavela. Sig+num Guillelmi de Muntagut, qui hoc firmamus et concedimus. Sig+num Petri Messeguer. Sig+num Petri d'Otges, testium. Ego Galcerandus Mascaro, presbiter, publicus notarius in Barberano pro Guillelmo de Buco, rectore ecclesie eiusdem loci, qui hoc scripsi et meum sig+num feci.

A.C.A., C., per. 373 B d'Alfons II.

17

1297, setembre, 19.

Fra Guillem Bardoll, majoral de Montbrió, per manament especial de fra Guillem de Montoliu, Comanador de Barberà, empara a Guerau de Jorba, castlà de Montbrió, unes cases i una era que havien estat de la castlana Sança, i un hort que havia comprat a Bernat Fabregat.

Noverint universi presentem paginam inspecturi quod in presencia mei Raymundi Fferrarii, presbiteri et notarii publici de Montebrione pro Raymundo Cellom, rectore ecclesie dicti loci et testium infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum, ffrater Guillelmus Bardoyl de ordine Milice Templi et mayoralis castri de Montebrione, de mandato speciali quod ffrater Bernardus de Monteolivo, comendator Barberani, sibi fecit per suas literas speciales, emparavit Gueraldo de Jorba, castlano dicti loci de Montebrione quasdam domos et quandam aream que fuerunt de na Sança, castlana de Montebrione predicto, et unum ortum quem emit a Bernardo Fabricati. Et de predictis, dictus ffrater Guillelmus Bardoyl prenominatus, petit michi dicto Raymundo notario prescripto, fieri publicum instrumentum. Unde ego sepe dictus Raymundus Fferrer ad instanciam et petitionem ffratris de predictis sibi feci presentem publicum instrumentum.

Actum est hoc XIII kalendas octobris, anno Domini MCC nonagesimo septimo.

Sig+num mei ffratris Guillelmi Bardoyl prenominati, qui hoc laudo, concedo et firmo ac feci scribi et firmari. Testes huius rei ad hoc specialiter convocatis sunt Bernardus de Peladela, Guillelmus Seguarra et Petrus d'Ondara, de Montebrione. Ego Raymundus Ferrarii notarius publici qui predicta omnia vidi et presens fui et recepi et scribi feci et meum sig+num posui.

A.C.A., O.M., Secció 1.ª, Barberà, pergami 106.

18

1299, octubre, 26.

Els representants de la Casa del Temple de Barberà i del monestir de Santes Creus fixen els censos que hauran de pagar a les damunt dites comunitats religioses els habitants de Montbrió que conreen terres situades a la Servera.

In Christi nomine. Cum contencio esset longo tempore agitata inter venerabilem Comendatorem Barberani et fratres Templi ex una parte, et Reverendum abbatem et conventum monasterii Sanctarum Crucum ex altera, super terminis Montebrionis et de la Servera, tandem pro bono pacis, venerabilis dominus frater Bernardus de Monteolivo, nunc comendator Barberani, de asensu et voluntate fratrum dicte domus Barberani, et Reverendus dominus ffrater Bonanatus, nunc abbas Sanctarum Crucum, de asensu et voluntate conventus monasterii Sanctarum Crucum concesserunt et voluerunt quod

dicta contencio dictorum terminorum et census quod olim posite in contencione dictorum terminorum faciunt dividenter et determinanter et limites qui necessarii essent apponerent in dictis terminis per fratrem Petrum de Vallo, camerarium Barberani, et Nicholaum de Avellano, iurisperitum de Regali, electos per dictum comendatorem et fratres dicte domus Barberani, et per fratrem Michaellem de Baguano, cellarium maiorem Sanctarum Crucum, et Petrum de Alcanone, iurisperitum Iiardensem, electos per abbatem et conventum dicti monasterii Sanctarum Crucum, qui predicti cognicionis et determinationis ad dictum locum dicte contencionis personaliter accesserunt et dividerunt dictos terminos et apposuerunt ibi limites et voluerunt et concesserunt predicti cognicionis quod predicto Nicholao de Avellano asociaretur Guillelmus de Monteacuto iurisperitus de Regali cum quo cognosceret et determinaret qualiter census et exigrium solveretur et distribueretur inter possessores possessionum et terrarum dicte contencionis, qui predictus Nicholaus de Avellano et Guillelmus de Monteacuto receperunt confessiones et atestaciones possessorum dictarum terrarum, et iuxta atestaciones eorum dividerunt dictos census et exigria prout sequitur.

Unde nos predictus Nicholaus de Avellano et Guillelmus de Monteacuto, visis predictis atestacionibus et diligenter examinatis quare constat nobis quod Petrus Rog de Montebrione tenet mansiam que facit quatuor migerias bladi, medietatem ordei et aliam medietatem inter frumentum et avenam ad mensuram veterem, et quatuor solidos et octo denarios de terno censuales, et tenet de dicta mansia quinquagesimam partem in termino de Servaria, et debet facere de dicto censu monasterio Sanctarum Crucum pro dicta parte unum copum ordei et medium copum tritici et medium copum de avena et unum denarium de terno annuatim; remanentem vero quantitatem bladii et denariorum debet facere dominis Montisbrionis qui dictum censum recipere consueverunt. Item Petrus de Ondara tenet mansiam que facit quatuor migerias bladi et quatuor solidos octo denarios de terno censuales annuatim, et tenet in termino de Servaria septimam partem et debet facere dicto monasterio tres puyeronos ordei et unum puyeronum et medium frumenti et unum puyeronum et medium de avena et octo denarios de terno censuales annuatim; residuum vero censum bladi et denariorum debet facere dictis dominis Montebrionis. Item Guillelmus Pedrona tenet mansiam que facit quatuor migerias bladi et quatuor solidos et octo denarios de terno censuales et tenet in termino de Servaria vicessimam et secundam partem dicte mansie, et debet facere dicto monasterio unum puyeronum ordei et medium puyeronum frumenti et medium puyeronum avene et tres obolos de terno censuales annuatim; residuum dicti census debet facere dictis dominis Montisbrionis.

Item Berengarius Rubei tenet mansiam que facit quatuor migerias bladi et quatuor solidos et octo denarios de terno censuales et tenet intermino Servarie septimam partem dicte mansie et debet facere dicto monasterio tres puyeronos ordei et unum puyeronum et medium frumenti et unum puyeronum et medium avene et octo denarios de terno annuatim censuales; residuum vero dicti census debet facere dictis dominis Montebrionis. Item Berenguer Zesplugua tenet mansiam

que facit tres migerias bladi trecench et tres solidos et octo denarios de terno censuales, et tenet duodecimam partem dicte mansie in termino de Servaria, et debet facere dicto monasterio unum puyeronum frumenti minus quarta parte unius cob, et tantundem de ordeo et tantundem de avena, et tres denarios et obulum de terno censuales annuatim; residuum vero census debet facere dictis dominis Montebrionis. Item Petrus Aninou tenet mansiam que facit tres migerias bladi trecench et tres solidos et octo denarios de terno censuales et tenet septimam partem dicte mansie in termino de Servaria, et debet facere dicto monasterio unum puyeronum et medium frumenti et tantundem de ordeo et tantundem de avena, et sex denarios de terno annuatim censuales; residuum vero dicti census debet facere dictis dominis Montisbrionis. Item Petrus de Rochamora tenet mansiam que facit tres migerias bladi trecench et tres solidos et octo denarios de terno censuales, et tenet in termino Servarie septimam partem dicte mansie et debet facere dicto monasterio unum puyeronum frumenti et unum cop et tantundem de ordeo et tantundem de avena, et quinque denarios et obulum de terno annuatim censuales; residuum dicti census debet facere dominis Montebrionis. Item Tortosa Lambart tenet mansiam que facit tres migerias bladi trecench et tres solidos et octo denarios censuales et tenet in termino de Servaria decimam nonam partem dicte mansie et debet facere dicto monasterio medium puyeronum et quartam partem unius cop frumenti et tantundem de ordeo et tantundem de avena, et tres denarios et obulum de terno censuales annuatim; residuum vero census debet facere dictis dominis Montebrionis.

Item dictus Tortosa tenet quandam mediam mansiam que fuit de mansia d'en Jacme et dicta mansia media facit tres quarterias bladi trecench et viginti et duos denarios censuales et tenet duodecimam partem dicte medie mansie in termino Servarie, et debet facere dicto monasterio medium puyeronum frumenti et tantundem de ordeo et tantundem de avena, et tres denarios et obulum de terno censuales annuatim; residuum vero census debet facere dictis dominis Montebrionis. Item Guillelmus Guilabert tenet mediam mansiam de mansia que fuit d'en Jacme, et dicta media mansia facit tres quarterias bladi trecench et viginti et duos denarios censuales et tenet duodecimam partem dicte mansie medie in termino Servarie, et debet facere dicto monasterio medium puyeronum frumenti, et tantundem de ordeo et tantundem de avena, et tres denarios et obulum de terno annuatim censuales; residuum vero dicti census debet facere dictis dominis Montebrionis. Item Petrus Lambart filius Arnalli Lambart tenet mansiam que facit tres migerias bladi trecench et tres solidos et octo denarios censuales, et tenet in termino Servarie septimam partem dicte mansie, et debet facere dicto monasterio unum puyeronum et unum cop frumenti, et tantundem de ordeo et tantundem de avena, et quinque denarios et obulum de terno censuales annuatim; residuum dicti census debet facere dictis dominis Montebrionis.

Item Bernardus d'en Berenguer tenet mansiam que facit quatuor migerias bladi et quatuor solidos et octo denarios de terno censuales annuatim, et tenet in termino de Servaria octavam partem, et debet facere dicto monasterio tres puyeronos ordeï et unum puyeronum

et medium frumenti et unum puyeronum et medium de avena, et octo denarios de terno censuales annuatim. Item Bernat Bassa tenet mansiam que facit quatuor migerias bladi et quatuor solidos et octo denarios de terno censuales annuatim, et tenet in termino Servarie ducentessimam partem dicte mansie, et debet facere pictam annuatim et medium cop ordei annuatim; residuum vero dicti census debet facere dictis dominis Montebriónis, Lata sententia seu determinacio dictorum terminorum et census et exigrii predicti die iovis que est VII kalendas novembris anni Domini MCCXCIX.

Testes huius rey sunt Berengarius Fabricati, Berengarius de Monteacuto, Andreas Rubei et Guillelmus de Rivofrigido.

Signum ffratris Bernardi de Monteolivo Comendatoris Barberani, qui hanc sententiam firmavit et approbavit in presencia Bernardi de Biaya, iurisperiti, et ffratris Arnaldi de Podio.

Ego ffrater Bonanatus dictus abbas Sanctarum Crucum subscribo, salvo iure monasterii predicti. Ego Iacobus de Falconera, presbiter, tenens locum Raimundi de Ulmo, rectoris ecclesie Montisbrionis, hanc sententiam iussu Nicholay de Avellano, iurisperiti de Regali, scripsi et in formam publicam redegi et cum suprapositis litteris in secunda linea, ubi dicitur frater, et rasi et abravi in IX linea ubi dicitur debet, et cum suprapositis litteris in XXVII linea ubi dicitur tenet, et meum signum + impono, die et anno prefixo.

A.C.A., O.M., Priorat de Sant Joan de Jerusalem, Secció 1.ª, Barberà, pergami 77. Original partit per ABC.

19

1300, juny, 20.

Pere de Puig-reig, batlle del Temple a Montbrió, presenta a Guerau de Jorba, castlà de dit lloc, una cédula de fra Bernat de Montoliu, Comanador de Barberà, en la qual li mana que no prengui la ferma dels habitants de Montbrió, sense l'assistència de dit batlle.

Pateat universis quod die lune que est XII kalendas iulli anno Domini MCCC, in presencia mei notarii et testium subscriptorum, Petrus de Puzsregs, baiulus Templi in castro de Montebrión obtulit, presentavit et tradidit Geraldo de Jorba et domine Romie uxori sue et domine Sanze et eciam coram ipsis omnibus legi fecit per me notarium infrascriptum quandam litteram patentem sigillatam in dorso sigillo domini Comendatoris Barberani, tenor cuius talis est.

Al molt amat en Guerau de Jorba. De nos ffrare Bernat de Montoliu, comanador de Barberà, saluts e amors en nostre Senyor. Com ja per les primeres letres que nos vos tramesem vos pregassem e-us requisissem e-us amonestassem que vos no feeressets tort ni sobres als homens de Munbrió, e que presessets lur ferma axi com acostumada es de pendre el dit loc, e que d'aquí avant no-ls peyorassets ni-ls agreugassets i vos d'aço no-us volgues lezar per nostres prechs ni per nostre amonestament ne requesta, e nos veesen azo que no u sen voliets lezar trametem-vos altra letra en la qual vos deym e us manavem que vos als dits homens ne fereessets tort, e que pre-

sessets lur ferma axi com acostumada es de pendre el dit loc de Munbrio e que d'aquí avant no'ls peyorassets ni'ls manassets obra per zo com vos no'y podets enantar en re ni fer manament sens nos o nostre batle e segons que nos avem entes avets avets (sic) menys preades nostres letres de prechs e enquera celes del manament que nos vos aviem feyt, e avets enatant depuys enpeyorar los dits homens e d'agreuyar-los contra dret e contra raho, per la qual cosa nos no podem passar ne soffrer que'ls dits homens sien axi desfeyts, els estans apereylats de dret a fer a vos de tot clans que aguessets d'els. Per aquestes presens letres terces e perhemptories deym e manam a vos e a na Romia e a na Sanza que vos los damunt dits homens no agreugets ni peyorets ni agreugar ni peyorar façats ni tort no'ls fazats ni'ls fazats fer, encara que les penyores que feytes los avets ni feytes fer, los retats o'ls fazats retre, e que prenats lur ferma ab nostre batle ensems axi com acostumada es de pendre el dit loc. E si azo no fayets, fem-vos saber que nos vos emparariem d'aquí avant lo feu que tenits pel Temple, el castel de Muntbrio a vos e a na Romia e a na Sança.

Datum xii kalendas iulii anno Domini mccc, et de dicta presentacione et supradictis omnibus petit dictus Petrus de Pugregs fieri publicum instrumentum per me notarium infrascriptum.

Quod est actum die et anno prefixis, presentibus testibus Guillelmo Pedrona, Bernat Rog et Bernat de Berengario.

Ego Iacobus de Falconera tenens locum Raimundi de Ulmo, rectoris ecclesie Montisbrionis hoc scripsi et clausi et meum sig+num impono.

A.C.A., O.M., Secció 1.ª, Barberà, pergami 173.